ELEMENTA LOGICÆ,

In gratiam Studioſæ iuventutis in Academia OXONIENSI.

Authore EDOVARDO BREREWOOD olim Collegij *Æneanaſenſis* alumno digniſſimo.

LONDINI,
Apud *Ioannem Billium.* 1614.

AD FLORENTISSIMAM IVVENTVTEM ACADEMIÆ *OXONIENSIS*, *Præfatio.*

VERITATEM in puteo latentem non in cõcinnè finxit Antiquitas. Nam poſtquam mens humana per lapſum fuit depravata, clarum hoc, & ab ipſo lucis fonte petitum iubar, vlterius ſuſtinere non potuit, ſcintillulas tantum & ſtricturas quaſdam priſtinæ ſuæ puritatis in ſe reti-

nuit. Hinc tot exercitatiſſima ingenia in rerum cauſis miſerè ceſpitant, & in errorum ſcopulos, per cognatas rebus apparentias impingunt navem: Hinc eſt, quod tantæ ſint appetitus a recto, intellectus à vero deviationes: hinc eſt quod veritatis lucem non amiſſimus potius quam retinemus. Huic tam periculoſo morbo plures plura excogitarunt medicamina, ſed eò infeliciùs, quo remedio plerumq; tardiora ſint quàm mala, & expeditiores hi medici in luctũ fuerint quàm in medelam, vt qui miſereri magis norint humanæ ſortis, quam noſtræ imbecillitati ſuppetias ferre.

Atq;

Atq; hic de omni remedio conclamatum putaſſent mortales, niſi mentem noſtram tot modis læſam & impetitam, in ſe recepiſſet Logica reſarciendam: quæ cum rationem de curuli ſuo deturbatam, & falſitatum inquinamẽtis fædiſſimè deformatam cerneret, nullum non movebat lapidem, quo huic, divinæ auræ portioni, ſuus honos venuſtaſq; conſtaret ſua. Ita enim nos in cognitionem rerum pulcherrimarum arrexit, ſic conſopitam rationis favillam in puriſsimã flammam excitavit, vt nihil turbidi vel fumoſi tantam poſſit claritatem devitiare. De igne Veſtalj memorat *Plutarchus*,

Plut. in vit. Nnmæ.

chus, quod si casu aliquo extingueretur eundem non liceret ab alio igne vtpote impuro, accendere, sed à solari radio repetenda est, tam defæcatæ flammæ renouatio: nec extinctam hanc rationis & morientem lucem, à quovis licet igne redintegrare, Logices vnius iubar (si purè accendi vult) est admouendum. Quin & conceptus, veritati rerum conformat semper, sæpe ad æquat, neq; prius desinit comitem se nobis exhibere, quàm in naturæ recessum curauerit intromittendos, vbi veritatis lampade sic colluſtrata cernemus omnia, vt nec latebit quod obscurum, nec distrahet

ſtrahet quod incertum, nec obruet quod profundum. Logices ergo muneri tribuendum eſſet, quod in rebus veritatem, diſquirere ſimul poſſimus & aſſequi, cuius flumine qui verè plenus eſt Factus olor niveis pendebit in aëre pennis, quandamq; videbitur cum Deo cognationem & neceſsitudinem contraxiſſe. Veritas enim ſic Deo eſſentialis eſt (quod ſcitè philoſophi obſeruarunt) vt ſi viſibili forma ſe nobis repræſentare ſtatuiſſet, indueret lumen pro corpore, veritatem aſſumeret pro anima. *Ouid. Metam.*

Cum verò reliquæ Logicæ partes, ſuum habeant peculiarem vſum & digni-

tatem, tum hæc quæ in præ-
ſenti tractatu continetur,
palmam cæteris præferre,
imò præripere videtur. Diſ-
curſus dirigit & informat,
Compoſitos enim Concep-
tus & argumentorum for-
mulas ſubminiſtrat, Tyro-
nes minùs exercitatos, ad
diſputationis praxim in-
ſtruit, & ad omnem doctam
contentionem efficit para-
tiores. Infinitus eſſem, ſi
ſingula percurrerem, & pro
dignitate ſubiecti, fuſiori
teſſera dilatarem; abundè
mihi feciſſe videor, ſi ſtri-
ctim & ſummam cutem
ſtringam tantum, vt qui
rem hic attendam, non in-
ſtruam orationem. Quan-
tum vobis, (ſelectiſſima iu-
ventus

ventus muſarumq; ingenua proles) tractatus hic ſuppeditabit ſubſidij, verborum compendio dici non poteſt, vſu magis & obſeruatione deprehenditur. Tum demum huius vtilitatem percipietis plenius, cum ad agones literarios voſmet ſeriò accingatis, & in palæſtram, non tanquam bos ad cerôma, ſed velut inſtructi pugiles deſcendatis. Niſi ergo ignorantiæ ſocordiæq; litare habeatis in animo, & cum Pyrrhonijs philoſophis nihil vos videre aut cognoſcere arbitremini, vt qui tutius fore ſtatuatis, dubitare de rebus, quàm ſcire, huc accedite, & in amplexus virginis tam caſtæ ruite. *Aul. Gell.*

Non

Non eſt mihi credite tantæ ſeveritatis, quin amaſios quos non alicit patiatur: ſi qui verò ſint, qui ſuis monitis gerant morem, & in placitis tantæ Directricis ſuaviter conquieſcant, hos veluti Ariadnæo filo in ſcientiæ theſauros introducit, vbi rationem è cathedra diſſerentẽ, paſſionem ſubſidentem fundo, ipſamque mentem terrena ſuperuolantem, vno quaſi intuitu videre licet. Ex hoc fonte ebulliunt rivuli, qui tanquam mamillæ Palladis, lacte fluunt & vino, vnde habeat infantulus literarum quod poſſit exugere, fortis quod haurire. Sed fruſtra in hoc ſcrinio reconduntur

gazæ,

gazæ, niſi & intromitantur qui accipiant, & egrediantur qui diſtribuant. Ingredimini ergo (muſarum deliciæ) & modeſta, vt par eſt, manu, quos fructus oſtendit carpite: neq; tamen ita in re aliena prodigos vos eſſe velim, vt quæ conceduntur vobis in vſum, trahatis ad luxuriem. Hortulani permittunt peregrinos hic illic flores legere, ſed ſi laſciuiant in ramos, ſi plantas evellant & eradicent, hos perſequuntur vt latrones, non patiuntur vt aduenas.

Quod ſi adeo tenellæ quorundam ſint & molliuſculæ aures, vt ſiccos logices terminos ferre non poſſint,

ſed

ſed velut admotâ camarina, ad duriora quæq; nauſeent vocabula, eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuiſſe explicari; doceri quidem poſſunt, ornari non poſſunt. Cum enim omnis oratio vel ad λέξιν dirigatur, vel ad νόησιν, illa ad mouendos affectus elegantias aucupatur, hæc vt inſtruat mentem, rebus adaptat voces neq; ſolicita eſt quam ornatè, ſed quàm ſignificanter animi poſſit ſenſa exprimere, annon is ad ludibrium affectaret eloquentiam, qui Logicam tropis adornare pruriret, ſtomachumq; cibi auidum illuderet condimentis? Expediant mihi definitiones,

diuiſi-

diuiſiones, diſtinctiones, figuris floribuſq; depictas, & perpendant ſecum, quam tandem vtilitatem ex huiuſmodi ſiliquis ſint percepturi. Annon hoc eſt cum Indis, margaritas aurique globulos de naribus & labijs pendere, & membris huius curaturæ neſcijs, ridicule ornatum adaptare? Adeòne verò auribus inſeruiendum eſt, vt nulla ſaliuæ noſtræ poſſint arridere, niſi quæ metaphoras ſapiant, & deſitura ſint in concentum? Quanto ſatius eſt Lyſiæ hic ſtilum Platonis anteferre facundiæ, de quibus ſic cenſuit Fauorinus, apud Gellium, vt ſi ex Platonis oratione aliquid demas

Au. Gel. li. 2. ca. 3

mas mutèſue, de elegantia tantum detraxeris, ſi ex Lyſiæ, de ſententia. Faciant ergo authori delicti ſui gratiam Ciceroniani & Rhetorculi, ſi in materia elegantiarum non capaci, voculis vtatur ſiccioribus, quaſq; in Cicerone ſuo paſſim non reperiant. Impingent forte in verba incompta, & horridula, quæ tamen ſi propiori ocello intueantur, Bruti baculo, quod Apollini parabat afferre, inuenient non diſſimilia, cuius intus ſolidum aurum corneo velabatur cortice. Meminerint, etiam in Epulis ſuum acrimoniæ conſtare vſum, & acerbiora tantum eſt vt diſpliceant, vt nonnunquam

Liu. li. 2

ſtoma-

ſtomachum excitent, & in novum erigant appetitum, Nec cibus ipſe iuvat morſu fraudatus aceti. *Martial. Epig.*

Hunc igitur libellum, in rem veſtram viſum eſt donare typis; non prurigine quadam vexandi prælos, neq; vt authori opus hoc poſthumum famam aliquã aut exiſtimationem conciliaret, (non enim adeo eviluit in rep. literaria tanti viri nomen, vt ex adoleſcentiæ ſuæ nucibus & luſu poſteritatis gratiam emendicaret) ſed vt ſtudioſa iuventus his velitationibus eouſq; aſſueſceret, donec ad arma magis ſtataria poſſit deſcendere. His accedit, quod in huius libelli tranſcriptionib⁹, mul-

multum olei & ſudores impendebant iuniores, bonaſque horas, quas in medullam collocarent, miſere prodigebant in cortices. Tanto labori, ex huius tractatus impreſſione tandem viſum eſt ſuccurrere, vt ſublatis qui in manuſcripta exemplaria irrepſerant, erroribus, correctus, limaq; ſeveriori caſtigatus in lucem prodiret. Favete ergo Academici, imo & fovete partum hunc orbatum patre, vultus ſanè paternos haud obſcurè refert, eoq; magis in clientelam veſtram dign⁹ eſt vt recipiatur, quo minus indigeat. Quid ſi appellam hanc eo quo ſtudioſos decet candore tracta-

tractaveritis, alias etiam venerandi Cupitis lucubrationes expectate, quæ limam, & lucem, addo & censuram magis ferent. Vos interim his fruamini, clariſſimiq; viri famam eo ſtudio colite, quo ille neglexit. Neq; iam (vt rari cuiuſq; fatum eſt) ideo vileſcant, quia cõmunicantur & ſunt in promptu, nec tam ſalutaris aquæ ſatias vos capiat, quod facilis detur ad hos fontes recurſus. Iſtud pro te, libelle, lectori auſim ſpondere, quod eius, quam in te impendet operæ, non ſit carituras fructu. Si candida aure, Et matutina ſi tibi fronte venit.

FINIS.

INDEX.

SECTIO. I.

DE definitione Propositionis.

SECTIO. II.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECTIO. III.

De propositionis partibus & imprimis de Nomine.

SECTIO. IIII.

De Altera propositionis parte: Verbo.

SECTIO. V.

De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricæ propositionis.

SECTIO. VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

SECTIO. VII.

De triplici materia Categoricæ propositionis.

SEC-

SECTIO. VIII.
De Diuiſione Propoſitionis ſecundum quantitatem & eius explicatione.
SECTIO. IX.
In qua dubitationes ſolvuntur.
SECTIO. X.
De diviſione propoſitionis ſecundum Qualitatem Rei, & eius expoſitione.
SECTIO. XI.
De Diuiſione Propoſitionis ſecundum qualitatem vocis.
SECTIO. XII.
De triplici Interrogatione propoſitionis.
SECTIO. XIII.
De Accidentibus categorica propoſitionis, & primò de oppoſitione, eiuſq; legibus.
SECTIO. XIV.
De Oppoſitarum legibus.
SECTIO. XV.
In qua dubitationes reſolvuntur.
SEC-

SECTIO. XVI.
De Æquipollentia propoſitionũ.
SECTIO. XVII.
De Æquipollentiæ Regulis.
SECTIO. XVIII.
Dubitationes reſolvuntur.
SECTIO. XIX.
De Conuerſione Propoſitionum.
SECTIO. XX.
De Tribus Conuerſionis Modis.
SECTIO. XXI.
Dubitationes reſolvuntur.
SECTIO. XXII.
De propoſitione hypothetica.
SECTIO. XXIII.
De propoſitione Modali.
SECTIO. XXIIII.
De Accidentibus modalis propoſitionis.
SECTIO. XXV.
De Argumentatione.
SECTIO. XXVI.
De reductione Syllogiſmorum.

SEC-

SECTIO. XXVII.

De Enthymemate.

SECTIO. XXVIII.

De Inductione.

SECTIO. XXIX.

De Exemplo.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO I.

De definitione Propositionis.

Propositio est oratio indicatiua, congrua, & perfecta, verum vel falsum sine ambiguitate significans.

Quæ definitio constat genere, & accidẽtium cumulo.

Genus est *oratio*. Oratio autem nihil est aliud quâm vox complexa ad placitum significans.

Nota enim quod vox est duplex

Incomplexa vel simplex, quæ vnam rem significat, vt homo.

Complexa, quæ ex duabus vel pluribus vocibus consistit, vt homo est animal, hæc autem est oratio.

Differentia autem quinq; proprietates includit. Nempe, 1. vt sit indicatiua, 2. vt congrua, 3. vt perfecta, 4. vt verum vel falsum enuncians, 5. vt sit sine ambiguitate.

1 *Indicatiua.*) Propositio est oratio indicatiua bifariam.

Grammatica, quia effertur per verbum indicativi modi.

Dialectica, quia indicat aliquid esse vel non esse. Vt hæc propositio, *Socrates* est Philosophus, indicat aliquid esse: hæc vero homo non est Equus indicat aliquid non esse.

2 *Congrua.*) (1) rite instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas, ideo hæc oratio. *Cicero* est vir docta, non est propositio.

3 *Perfecta.*) Nota enim quod duplex est oratio, Altera.

Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit in méte auditoris, id est, cum auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.

Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente : atq; talis oratio est propositio.

4 *Verum vel falsum significans.*) Nota quod verum est quando res ita se habet, vt per orationem significatur, vt in hac propositione, homo est vivens, falsum autem est. Quando revera

revera ita non est, vt per orationem esse significatur, vt homo est Bos. Quocirca oratio quæ nec verum, nec falsum significat non est propositio. Est autem hæc maxime propria nota propositionis.

5 *Sine ambiguitate.*) (1) Quæ plures significationes non habet, nec dubium & ancipitem sensum parit in mente auditoris.

Nota. Quod est duplex ambiguitas. Namque est alia.

In voce simplici, & dicitur æquivocatio, quæ est vnius vocis in plures sensus distractio, vt hæc vox, canis, quæ & canem domesticum, & piscem eius nominis significat.

In voce composita, sine oratione, quæ amphibolia dicitur, vt in hac. Aio te Æacida *Romanos* vincere posse. Nam in vtroq; sensu intelligi ea potest, vel vt *Romanos* ille vinceret, vel vt ab ijs vinceretur vtramq; definitio excludit.

SECTIO II.

In qua dubitationes solvuntur.

Obiectio. VOx complexa non definitur, propositio autem cum sit oratio est cõplexa, Ergo nõ definitur.

Solutio. In propoſitione, Cõſideratur & Materia quæ ſunt voces ſimplices.

Forma quæ eſt ipſarum vocum cõnexio. Igitur quoad materiam eſt complexa, quia in ea multæ voces ſunt, quoad formam incomplexa, quia omnium vocum eſt vnica connexio.

Obiect. Aliqua vox ſimplex, vt hoc verbum lego, vel amo, eſt propoſitio, quia verum vel falſum ſignificat, at non eſt oratio, Ergo omnis propoſitio non eſt oratio.

Solut. Propoſitio duplex eſt, alia Explicita, quæ conſtat explicite vel expreſſe ex pluribus vocibus, vt ego ſum legens.

Implicita, quæ licet ſit ſimplex quoad vocem & ſonum eſt tamen complexa, quoad ſignificationem & ſenſum vt lego. Nam ſignificat primo actionem legendi, ſecundo perſonam legentem, ſcilicet, primam, tertio tempus in quo legit, ſcil preſens, eſt ergo propoſitio implicita, non explicita.

Solut.2. Vel dicẽdum, quod Vocis, & ſic ſimplicia verba ſunt.

Senſus, & ſic ſunt propoſitiones,

lego, amo, &c. Considerãtur, bifariam, ex parte tiones, quatenus multarum vocum significationes continent & in multas voces resolvi possunt, vt lego, (1) ego sum legens.

Obiect. Oppositа non debent in eadem definitione poni, sed verum & falsum sunt opposita, & invicem sibi repugnant. Ergo in hac definitione male ponuntur.

Solut. Oppositа ponuntur in definitione, vel
- Copulative, nota conjunctionis interveniente & sic male.
- Disiunctiue, quando nota disiunctionis intercedit, & sic certe poni possunt: vt in hac definitione.

Obiect. Ista oratio propositio est, *Petrus* cras morietur, non tamen verum vel falsum significat, nam responderi non possit, cum ea vera an falsa sit, cum vel cras mori, vel vltra videri possit.

Solut. Significat verum vel falsum indeterminate, non determinate, nota enim quod propositi-
- Determinate in materia necessaria, vel impossibili, vel contingente de præsenti.
- Indeterminate in materia contingenti de futuro, vt *Socrates* cras morietur, contingens futurum est, nam licet nec sit determinate verum, nec determinate falsum, cras moriturum *Socratem*: est tamen

tio significat verum vel falsum, | men sine dubio verum vel falsum, omnis ergo propositio significat verum vel falsum, aut determinate aut indeterminate.

Obiect. Si omnis propositio sit sine ambiguitate tum nulla est distinguenda, sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in lib. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse, ergo omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Propositio duplex.
- Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate.
- Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua & distinguenda.

2. Vel dicendum quod propositio
- Per se vnivoca est & sine ambiguitate.
- Per accidens, scilicet vitio *Sophistæ*, ambigua est, vt aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis sit calida.

Obiect. Omnis definitio constat ex genere & differentia, vt inquit *Porphirius* in capite de differentia. Sed hæc sic non constat. Ergo est mala.

- Essentialis quæ internam rei essentiam declarat, & ea ex genere & differentia essentiali consistit.

De-

Solutio. Definitio est duplex, aut
- Descriptiva, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentia non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO III.

De propositionis partibus & imprimis de Nomine

Partes propositionis sunt duæ,
- Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars.
- Verbum, quod est eiusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur, aliæ enim orationis partes apud dialecticos non sunt, sed quæcunq; aliquid determinati significant, habentur pro nominibus.

NOmen est 1. *vox*, 2. *significativa ad placitum*, 3. *sine tempore*, 4. *cuius nulla pars separata aliquid significat*, 5. *finita* & 6. *recta. Cuius partes sic explico.*

1 *Nomen est vox.)* Est autem vox nihil aliud, quam sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, lingua, palato, labijs, dentibus efformatus.

Vnde ad rationem vocis duo requiruntur, tum

- Prolatio, vt ab ore animalis proferatur.
- Formatio, vt in ore fingatur vel formetur ſonus priuſquam ex ore exeat. Vnde ille ſonus quem expirando vel gemendo facimus, quamvis ab ore proferatur non tamen vox dicitur.

2 Significatiua ad placitũ. Nota enim, quod duplices ſunt voces ſignificativæ, nam aliæ ſignificant

- Naturaliter, vt illæ quæ idem apud omnes ſignificant, vt canum latratus, lugentium gemitus, &c.
- Ad placitum, (1.) ad voluntatem imponentis, vt quæ certarum rationum ſunt propriæ, nam illæ voces non idem ſignificant apud omnes, vt hæc vox homo, hominem apud omnes gentes an ſignificat, ſed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Iudæi*, qua ipſum exprimant.

3 *Sine tempore.)* (1.) ſine temporis conſignificatione, vt ſcilicet præter ſuum principale ſignificatum aliquam temporis differentiam non conſignificat.

Nota quod aliud eſt, Tempus

- Significare,
- Implicare,
- Conſignificare. Id tempus ſignificat, quod impoſitum eſt

est ad ipsum principaliter designandum, vt hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Nomen igitur, significare temp⁹ potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit vt prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod vnà cum præcipuo significato, tempus connotat, vt curro, amauit, &c.

4 Cuius nulla pars separata, aliquid significat. Nota quod duplices sunt partes nominis & verbi. Nam aliæ sunt

Primæ & remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ & immediatæ, s. syllabæ quarum neutræ aliquid significant; Syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediate conficiuntur.

Nota, quod nomina sunt duplicia, alia

Simplicia, quæ non componuntur ex alijs nominibus, vt homo, lapis, &c.

Composita, quæ ex alijs simplicibus constant, vt significrus, respublica, &c. Nota autem, quod nomina composita, tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatæ licet aliquid significent, id tamen faciunt non vt partes nominis sunt, sed vt partes orationis.

5 *Finita.)* Nota quod vox { Finita, eſt quæ certam aliquam rem ſignificat, vt homo lapis, &c. Infinita, quæ certam aliquam rem non ſignificat, vt non homo, non lapis, &c. quia nõ homo ſignificat quidvis prẽter hominem, quocirca vox finita eſt vox poſitiva, Infinita autem eſt negativa.

6 *Recta.)* Recta vox eſt, quæ in recto caſu (1.) nominativo poſita eſt. Obliquæ enim voces, quæ ſcil. alterius ſunt caſus quam nominativi, non nomina, ſed caſus tantum nominum dialecticis dicuntur.

SECTIO IIII.

De Altera propoſitionis parte: Verbo.

VErbum eſt 1. *vox ſignificativa ad placitum*, 2. *cum tempore*, 3. *cuius nulla pars ſeparata ſignificat*, 4. *finita &* 5. *recta.* Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur.

1 *Vox ſignificativa ad placitum.)* Vt excludantur, vel non ſignificantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem ſignificant.

2 *Cum tempore.)* Vt diſtinguatur à nomine, quod poteſt quidem tempus ſignificare, ſed non cum tempore.

Præ-

Nota enim quod verbū habet duplex significatū

- Præcipuum, in quo à nomine non distinguitur, vt lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.
- Secundariū minusq; præcipuum, idque duplex, scilicet
  - Personam, vt amo præter amorem primam personam significat.
  - Temp⁹ vt amo significat præsens tempus atq; his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3 *Cuius nulla pars separata significat.*) Vt distinguatur ab oratione.

4 *Finita*) Vt distinguatur à verbis infinitis, (1) non verbis infinitivi modi sed negationibus verborum, vt non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem vt nomina.

5 *Recta.*) Vt excludantur verborum casus. Nam cætera vniversa quæ non sunt indicativi modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum non verba nuncupantur.

Nota autem quod licet propositiones ex alijs interdum verbis quam presentis temporis conficiantur, non tamen sunt eæ aliter propositionis partes, quam quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO

SECTIO V.

De Diuiſione propoſitionis ſecundum ſubſtantiam, & de definitione Categoricæ propoſitionis.

Nota quod propoſitio, trifariam diuiditur, ſecundum
- Subſtantiam.
- Quantitatem.
- Qualitatem.

Dividitur propoſitio ſecundum ſubſtantiam
- In Categoricam ſeu ſimplicem.
- In Hypotheticam ſiue compoſitam.

Nota quod Categorica & Hypothetica propoſitio differunt bifariã, nempe &
- Secundum materiam, quia materia immediata categoricæ ſunt voces ſimplices, at materia immediata hypotheticæ ſunt orationes.
- Secundum formam, quia forma categoricæ eſt connexio ſubiecti & prædicati per copulam, ſed forma hypotheticæ eſt connexio ipſarũ Categoricarum per aliquam cõjunctionis notam. Vt in hac Categorica, homo eſt animal, materia eius ſunt tres eæ voces ſimplices homo eſt animal, forma eſt connexio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, eſt, quod intercedit.

intercedit. In hac autem hypothetica, homo est rationalis,& Asinus est irrationalis. Materia proxima sunt duæ illæ propositiones quæ connectuntur per copulativam conjunctionem, forma autem est ipsa connexio.

Propositio Categorica, est ea propositio, quæ constat 1. *ex subiecto,* 2. *prædicato, &* 3. *copula, tanquam* 4. *ex partibus proximis.* Vt homo est animatus.

1 Nota quod subiectum est ea pars propositionis quæ præcedit copulæ, vt in dicta propositione *(homo)*

Duo hic obserua, 1. quod non quicquid præcedit copulæ in propositione est eius subiectum, sed ea pars propositionis quæ præcedit, nam signa etiam præcedunt, sed non dicuntur subiecta, quia non sunt partes,sed accidentia propositionis.

Secundo obserua. Quod cum dicitur subiectum id esse quod præcedit verba, in propositione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit,sed quod in significatione & sensu,vt in hac propositione, Philosophus est *Socrates*, *Socrates* est subiectum, quia licet sequitur in sono, tamen in sensu & cõstructione præcedit.

2 Prædicatum est quod sequitur copulam in propositione,vt in dicta propositione (*animatus.*)

Ma-

Nota, quod duplex est prędicatum in propositione, alterum.
- Materiale, id scil. quod sequitur verbum principale & quod per copulam vnitur subiecto.
- Formale, ipsum nimirum verbum, vt in dicta propositione, (animatus) est materiale prædicatum, (est) formale.

Obiect. Prædicatum & copula sunt diversæ partes propositionis. Ergo copula non est prædicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt diversæ partes propositionis, sed ipsa copula est prædicatum formale.

Nam verbum consideratur, vel
- Vt adjacet subiecto & sic est prædicatum.
- Vt vnit prædicatum materiale subiecto, & sic est copula.

3 Copula est ipsum verbum substantivum, quod intercedit inter subiectum & prędicatum & vnum copulat alteri. Vt in dicta propositione (est).

Duo hic notanda. Primum, quod verbum quodlibet, non potest esse copula propositionis sed solummodo substantivum, vt verbum sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. Vt in hac propositione *Plato* legit librum, legit non est copula, sed verbum (est) in verbo (legit) intellectum, *Plato* est legens librum.

Explicite,

Secundo nota quod copula ponitur in propositione bifariam, vel

Explicite, vt in hac propositione, homo est corpus.

Implicite, vt in hac, homo vivit. Vbi copula intelligitur in verbo adiectivo vivit, talis autem propositio resolvi potest in explicitam per verbũ. Substantivum (*est*) & participium præsentis temporis, hunc in modum, homo est vivens.

4 Nota quod ea particula (tanquam ex partibus proximis) adijcitur ad excludendam hypotheticam propositionem hæc enim habet duplices partes, aliæ sunt.

Proximæ, nempe categoricæ propositiones.

Remotæ, scilicet, subiectũ, prædicatum & copula ex quibus categoricæ conficiuntur. Conficiuntur igitur hypotheticæ propositiones etiam ex subiecto, prædicato, & copula, sed non tanquam ex partibus proximis sicuti categoricæ.

SECTIO VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob. MEmbra omnis bonæ divisionis debent esse opposita, at membra huius divisionis non sunt opposita, Ergo propositio male dividitur. Minor

nor probatur, quia vnum oppoſitum non eſt pars alterius, at Categorica propoſitio eſt pars Hypotheticæ, Ergo.

Reſp. In categorica propoſitione duo ſpectantur, nempe

- Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ ſcil. voces ſimplices, ſunt etiam partes licet remotæ hypotheticæ.
- Forma & quoad hanc opponuntur, quia forma Categoricæ eſt connexio extremorum per verbum, ſed forma hypotheticæ eſt connexio categoricarum propoſitionum per coniunctionem.

Ob. Sunt tantum duæ partes orationis ſecundum dialecticos, ſcil. nomen & verbum, at omnis propoſitio eſt oratio, Ergo ſunt duæ ſolum partes propoſitionis, & non tres, ſubiectū, prædicatum & copula.

Reſp. Propoſitionis partes ſumuntur, vel,

- Penes modum ſignificandi, ſic duæ ſolum partes diſtinctę ſunt, ſcil. nomen & verbum, quia illud ſine tempore ſignificat, hoc cum tempore.
- Penes ordinem collocandi in propoſitione, & ſic tres ſunt, ſubiectum, prædicatum, & copula, quia ſubiectū præcedit, prædicatum ſuccedit, copula intercedit. Igitur duæ

ſolum

solum sunt distinctæ essentialiter, nam subiectum & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Ob. Bona definitio debet convenire omnibus quæ sub definito continentur, sed hæc definitio non convenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hæ, lego, pluit, vincit, categoricæ sunt, carent tamen & subiecto & prædicato. Ergo male definitur.

Resp. Subiectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expresse, cum explicãtur, aut 2. implicate, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterum, vt in hac *Socrates* amat exprimitur subiectum, sed latetur prædicatum. In hac autem, lego, & subiectum intelligitur & prædicatum. Resolvi tamen potest, eo modo quo supra dicebatur, & fieri explicata, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus constat, vel explicite, vel saltem implicite (1) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessario intelliguntur.

Notandum autem quod semper, vbi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adijcitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud Philosophos significat omne id quod est. Vt in hac propositione homo est, (1) homo est ens. Quia in verbo est semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO

SECTIO VII.

De triplici materia Categoricæ propositionis.

Materia propositionis duplex est,
- Ex qua conficitur, & sic subiectum, prædicatum, & copula sunt eius materia.
- Circa quam, quæ est realis habitudo subiecti ad prædicatum.

Hæc vero materia triplex est.
1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingēs, seu possibilis.

1 Materia necessaria est, cum prædicatum necessariò affirmatur de subiecto, vt in hac propositione homo est animal. Necessarium est enim hominem esse animal. Necessarium enim definitur id quod non potest aliter se habere. Quocirca illæ propositiones vocantur necessariæ, quarum prædicata non possunt aliter, quam convenire subiectis.

2 Materia impossibilis est, cum impossibile sit prædicatum vere affirmari de subiecto, vt in hac propositione homo est Asinus, & in hac, arbor est lapis, &c. quia impossibile est hominē esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam impossibile definitur quod non potest ita se habere.

3 Materia contingens est, quando prædicatum medio quodam modo se habet, & potest

test vel adesse vel abesse à subiecto, vt in hac homo est doctus, nam contingit homini vt sit doctus cum possit esse vel doctus vel indoctus. Et in hac lapis est rubens, nam potest lapis vel rubens esse vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod potest esse vel non esse.

Quocirca, 1. propositio necessaria ea est, in qua prædicatum subiecto convenit ex natura subiecti. 2. Impossibilis, in qua prędicatum ex natura repugnat subiecto. 3. Contingens in qua prędicatum nec repugnat naturæ subiecti, nec subiecto ex natura convenit, sed velut indifferens est.

Ex quibus colligitur, quod in materia necessaria, propositiones omnes affirmativæ verę sunt, negativæ falsæ, vt homo est animal vera est, homo non est animal, falsa. In materia impossibili contra, negativæ veræ affirmativæ falsæ, vt homo est Leo, falsa; homo non est Leo, vera. In materia contingenti, vel veras, vel falsas esse non repugnat, vt homo est doctus, homo non est doctus. Vtraq; enim vel vera esse potest vel falsa.

SECTIO

SECTIO VIII.

De diuisione propositionis secundum quantitatem & eius explicatione.

Propositio categorica diuiditur secundum quantitatem in propositionem,
1 Vniuersalem.
2 Particularem.
3 Indefinitam.
4 Singularem.

1. *PRopositio uniuersalis est ea, cuius subiectum est terminus communis, signo uniuersali amplificatus, vt omnis homo vivit, nullus homo est Asinus.*

Nota quod terminus communis est vox apta prædicari de pluribus, (1) quæ talem rem significat quæ est communis multis, sicut hęc vox homo, est vox communis, quia rem significat quæ pluribus conuenit, vt *Socrati*, *Platoni*, & omnibus singularibus hominibus.

Nota secundo quod signum vniuersale est, quod facit terminum cui coniungitur vniuersaliter capi, siue affirmativè, siue negatiuè. Cuiusmodi sunt omnes quilibet, vnumquodq; nullus, nihil & huiusmodi.

1. Vt eius subiectum sit vox vniuersalis, vnde hęc vniuersalis non est, Omnis *Socrates* est philosophus.

2. Vt subiecto prefixum sit signum vniuersale, vnde hęc vni-

vniuersalis nō est, aliquis homo est vivens, quia licet subiectum per se sit vniuersale, ratione tamen signi restringitur & fit propositio particularis.

Notandum igitur quod tres illæ conditiones requiruntur ad propositionem vniuersalem.

3. Vt subiectum vniuersaliter capiatur, non collective sed distributive (1) vt prædicatum omnibus cōueniat, quę sunt sub subiecto, non solum collective verum etiam distributive acceptis, vnde hæc non est vniuersalis, Omnes sapientes Græciæ sunt septē, quia prædicatum non convenit cuilibet singulari sub subiecto comprehenso, sed omnibus simul acceptis.

2. *Propositio particularis est illa cuius subiectum est terminus communis signo particulari contractus, vt aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reliquus, alter & huiusmodi, quæ aliquid per se commune contrahere & restringere possunt.

1. Vt subiectum sit vox communis, vnde hæc non est particularis, aliquis *Virgilius* est Poeta.

2. Vt subiectum contrahatur per signum particulare, vnde

vnde hęc, homo est albus, non est particularis ob defectum particularis signi.

Vnde ad propositionem particularem, tres hæ conditiones exiguntur, nimirum

3. Vt subiectum per signũ determinatum, nõ vnam rem singularem significet determinate, sed indeterminate supponat pro individuo vago, vnde hæc non est particularis hic homo, est albus, quia licet restringit, hoc tamen est determinate non indeterminate, (1) ad rem certam & singularem, particularis autem licet restringit, ad rem singularem, non tamen ad certam sed vagam & incertam, ita vt multis applicari possit.

3. *Propositio indefinita est ea, cuius subiectum est terminus cõmunis sine aliquo signo sibi adiuncto, vt homo currit, equus est animal.*

Notandum quod indefinita propositio non ita appellatur, quia non habet definitam & certam quantitatem, sed quia nullam habet signo expressam, (1) nec vniversali, nec particulari, nec singulari signo determinatam. Nam indefinita propositio in re habet quantitatem, sed non secundum enunciandi modum.

Necessaria & impossibili, obtinet in sensu quantitatem vniuersalis, vt homo est animal

mal idem valet quod omnis homo est animal, homo non est Asinus, quod nullus homo est Asinus.

Nota enim quod indefinita propositio in materia

Cõtingenti, obtinet quantitatem particularis, vt homo est doctus, idem quod aliquis homo est doctus. Quocirca omnis indefinita propositio est æquivalenter, vel vniversalis, vel particularis sed formaliter neutra.

4. *Propositio singularis est illa, cuius subiectum est vox singularis, vel vox vniversalis singulariter accepta, vt Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari de vno solo, vt, *Socrates*, *Plato*, *Virgilius*, *&c.* (1) quæ rem vnicam & singularem significat.

Nota autem quod vox vniversalis dupliciter fieri potest singularis,

Proprie, per adiectionem signi demonstratiui, primitivę speciei, vt hic homo iste equus, &c.

Improprie & figurate, ex suppositione, quando vox vniversalis pro singulari supponit, vt Poeta pro *Virgilio*, Orator, pro *Cicerone*, prioris autem generis singularia, singularia demonstrata dicuntur, & quoad vocem & sensum singularia sunt, posteriores vero

vero dicuntur singularia per suppositionem, quia licet secundum vocem vniversalia sunt, tamen secundum vsum & applicationem vocis singularia sunt.

Hic autem nota discrimen inter singularia & particularia signa. Nam in hoc conveniunt, quod vtraq; adhibita voci vniversali tollunt vniversalitatem ipsius vocis, eamq; contrahunt. Sed in hoc differunt, Quod signa singularia, vocem cui adijciuntur ad rem certam & demonstratam restringunt, vt hic homo legit, iste homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, vt quidam homo est Philosophus, aliquis equus est albus, &c.

SECTIO IX.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob ARist. in lib. 1. de Interp. cap. 5. dividit propositionem in vniversalem & singularem, nihil loquitur de indefinita & particulari, at divisio Arist. est bona. Ergo superflua est hæc quadrimembris divisio.

Resp.

Subiecti solum, & sic omnis propositio aut est vniversalis aut singularis, quia omne subiectum per se acceptū aut singulare, aut vniversale est.

Resp. Duplex spectatur quantitas in propositione, vel ex parte Signi & sic est quadruplex quia si sit signum
- Vniuersale, est propositio vniversalis.
- Particulare, est particularis.
- Singulare, est singularis.
- Nullum, est indefinita.

Nota autem quod in æstimanda propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est sed subiecti, sic quod talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subiecti, vel vt per se est, vel vt est affectum per signum; vt hæc propositio, *Socrates* est omnis homo singularis est: hæc, omnis equus est *Bucephalus* est vniversalis.

Ob. Illæ propositiones non sunt distinctæ quæ habent omnes eaſdem partes, at omnes hæ propositiones habere possunt easdem partes, vt omnis homo vivit, aliquis homo vivit, hic homo vivit, homo vivit, quia habent idem subiectum, prædicatum & copulam, ergo non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

ſubſtantiam ſed ſecundum quantitatem, quocirca licet interdum habeant eaſdem partes, quoad eſſentiam partium non tamen quoad extenſionem, hæc enim in omnibus variatur.

Ob. Hæc propoſitio eſt particularis, non omnis homo legit, verum ſubiectum in ea non eſt terminus communis, ſigno particulari determinatus, Ergo propoſitio particularis male definitur. Maior, apparet ex regulis æquipollentiæ.

Reſp. Duplicia ſunt ſigna particularia, alia
- Formaliter & expreſſe, vt aliquis, quidam, alter, &c.
- Æquivalenter & implicitè ſ. quoad ſenſum, & ſic ſignum vniverſale præfixo ſigno negatiuo eſt particulare, quocircalicet in ea nō ſit ſignum particulare quoad vocem eſt, tamen quoad ſenſum.

Ob. Iſta propoſitio, tantum homo eſt rationalis, eſt indefinita, non enim eſt aliqua ex cæteris, tamen ibi non eſt terminus communis ſine ſigno, Ergo indefinita male deſcribitur.

Reſp. Propoſitio indefinita eſt, in qua ponitur ſubiectum ſine ſigno, (1) non ſine quouis ſigno, ſed ſine ſigno quantitatis, extendente, ſ. vel contrahente propoſitionem. Hęc autem ſigna tantum, ſolum, &c. non ſunt ſigna quantitatis, ſed excluſionis, quæ nullam vim exercent in terminum cui adiunguntur, ſed in ea quæ ſunt diverſa à ſubiecto.

Ob.

Ob. Illa propoſitio, totus *Socrates* eſt albus habet pro ſubiecto terminum ſingularem. Non tamen eſt ſingularis, ergo ſingularis propoſitio male definitur: minor probatur quia nulla ſingularis propoſitio æquivalet vniverſali, at illa æquivalet huic, omnes *Socratis* partes ſunt albæ. Ergo

Reſp. Iſta propoſitio eſt { Formaliter ſingularis. Reſolutive vniverſalis, Nã ſi totus *Socrates* capiatur collective pro perfecto *Socrate*, ſingularis eſt, ſui diſtributive prout idem ſignificat, quod omnes partes *Socratis*, vniverſalis, igitur eſt formaliter ſingularis, ſed reductive vniverſalis.

Ob. In iſta propoſitione, cuiuſlibet hominis equus currit, ſubiectum eſt terminus communis ſigno vniverſali determinatus, non tamen eſt vniverſalis propoſitio. Ergo,

Reſp. Subiectum iſtius propoſitionis eſt (equus) non (hominis) cum ſit in obliquo caſu, quale ſubiectum, eſſe non poteſt, ideoq; cum ſignum nullum ei adhibeatur, propoſitio eſt indefinita.

SECTIO X.

De Diuisione Propositionis secundum Qualitatem Rei, & eius expositione.

Notandum quod duplex est qualitas propositionis. Altera ex parte

Rei. Quæ ſ. conuenit propositioni ratione rei quam significat, vt veritas & falsitas: Nam propositio ideo vera & falsa est, quia in re ita est, vel non est, quemadmodum significatur per propositionem.

Vocis. Quæ ſ. immediatè & per se propositioni conuenit: vt affirmatio & negatio. Illa qualitas materialis est, hæc formalis.

Notandum enim quod veritas & falsitas est in aliquo trifariam. Vel vt in

1. Causa & fundamento, sic in re.

2. Subiecto, sic in intellectu.

3. Signo, sic in propositione. Intellectus subiectum est, quia in se concipit veritatem & falsitatem. Propositio signum est, quia ea explicat. Res causa, est quia nulla propositio est vera nisi quia cum re quadrat, nec falsa nisi quia cum ea dissidet.

Vera

Propositio igitur,
- Vera est, ea quæ cum re consentit, i. cum ita se res habet quemadmodum per propositionem significatur se habere.
- Falsa, est ea quæ cum re dissentit i. cum res aliter se habet, quam per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subiectum, prædicatum, & copulam. Ergo omnis propositio est vera.

Resp. Propositio considératur vel
- Quoad formam propositionis, quæ in coniunctione prædicati & subiecti per copulam consistit, sic omnis vera est.
- Quoad materiam subſtratam, i. rem ipsam, quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam quæ habet omnes veras partes materiales, illæ autem sunt subiectum, prædicatum, & copula, quas omnis propsitio habet. Ergo omnis est vera quoad materiam.

- Ex qua seu interna, quæ materia compositionis dicitur ſ. ex qua propositio componitur, sic subiectū, prædicatum,

tum, copula eius materia est.

Resp. Materia est duplex. Circa quam, seu externa, quæ materia significationis nominari potest nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositionem eius materia est, & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Ob. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione, sed aliquę propositiones sunt voces simplices, vt lego, curro &c. Ergo aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Maior Arist. in Proemio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est. Secundum vocem & ea est solum in propositionibus explicitis. Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hunc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Ob. Eadem propositio, vera esse potest & falsa. Ergo membra non satis distinguntur, Antecedens patet, quia hæc propositio *Petrus* sedet, quę vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox (i) materia compositionis & quoad hanc non mutatur, 2 Sig-

2. Significatio & quoad, hanc non mutatur, quia semper idem significat.

3. Modus significandi; quantum ad conformitatem eius vel discordiam cum re significata, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandem conformitatem significat quam prius. Quocirca licet eadem propositio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significandi.

Resp. In propositione tria ista spectātur.

SECTIO XI.

De Diuisione Ppropositionis secundum qualitatem vocis.

Propositio

Affirmatiua, est, in qua copula principalis affirmatur. i. cum copulæ principali nullū negationis signum præfigitur vt, homo est rationalis.

Negatiua est, in qua copula principalis negatur, i. quando verbo principali prefigitur negationis signum, vt homo non est equus.

Ad quarum definitionum intelligentiam, duo notanda sunt.i. Quod in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quęvis propositionis pars, sed solum copula respicienda est non vero prædicati vel subiecti: vbi enim verbum non negatur, licet & subiectum & prędicatum negentur, propositio affirmata erit, vt non homo est non equus.

Secundo notandū, quod non ex cuiuscunq; copulę in propositione æstimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solum ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Vt hæc propositio, qui non studet est indoctus est affirmatiua, quia principale verbū affirmatur, licet negetur alterum. Hæc autem, quicunq; viuit non est mortuus est negatiua quia principale verbum negatur.

Duplex enim copula est

Principalis cuius vi subiectum & prædicatum in propositione copulantur.

Minus principalis, quę non connectit prædicatum subiecto, sed partes subiecti ad se invicem, aut partes prædicati, ad se inuicem. Vt in hac propositione *Socrates* qui est Philosophus est fęlix, prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subiecti, eius partes inuicē connectens, hoc enim totum, *Socrates*

crates qui est Philosophus, habet locum subiecti in ea propositione. Verbum autem posterius est verbum principale & propositionis copula quia ipsum prædicatum nectit subiecto &c.

Nota quod apud dialecticos negatio est triplex

Priuans, vt homo est indoctus.

Infinitans, vt homo est non doctus.

Negans, vt homo non est doctus. Atq; hęc sola est, quæ propositionem negativam facit. Ita quod negatio præposita alijs partibus propositionis, quam copulæ non est negatio totius propositionis, sed eius solum termini cui coniungitur.

Obiect. Arist. In lib. de Interpretatione cap. de Oratione, facit affirmationem & negationem species propositionis ergo non sunt eius qualitates,

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur.

Formaliter pro compositione affirmatiua vel negatiua prædicati cum subiecto, sic qualitates sunt.

Materialiter, pro propositione affirmatiua, vel propositione negatiua, sic species propositionis sunt.

Ob. Hęc propoſitio negatiua eſt nullus homo eſt Aſinus, tamen ibi ſignum non pręponitur verbo ſed ſubiecto. Ergo negatiua propoſitio male definitur.

Sol. Præponitur. Quoad vocem, ſubiecto. Quoad vim & ſenſum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit ſignum vniverſalitatis, in ſubiectum, ſed quatenus ſignum negationis in verbum vim exercet.

Notandum enim, quod ſigna negatiuę qualitatis ſunt duplices. Aliæ Pure negatiuæ vt non, nec &c.

Mixtę quæ cum negatione i. qualitate, etiam vniuerſalitatem id eſt quantitatem propoſitionis deſignant. Vt nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod ſignum poſterioris generis pręponitur propoſitioni, licet quantum ad quantitatem vim exerceat in ſubiectum, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam Generalis enim ea regula eſt, quantitatem propoſitionis à ſubiecto, qualitatem à copula ſumendam eſſe.

Ob. Hæc propoſitio Socrates eſt vel non eſt, nec eſt affirmata nec negata, cum vnum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergo pro-

propositio insufficienter diuiditur secundum qualitatem.

Sol. Propositiones affirmatiuæ & negatiuæ sunt vel

- Puræ
  - Affirmantes, vt Socrates est.
  - aut Negantes, vt Socrates non est.
- Mixtæ, quæ vtramq; qualitatem participant, partimque affirmatiuæ, partimque negatiuæ sunt, vt Socrates est, vel non est, cum alterū principale verbum affirmetur, alterum negetur.

Ob. Si negatio debet præcedere verbo in negatiua propositione, aut ergo mediate aut immediate: Non mediate, quia tum hæc est negatiua, non homo est animal: Nec immediate, quia tum hæc non esset negatiua, nullus homo est animal, quia precedit negatio immediate non verbo sed subiecto.

Sol. Debet negatio præcedere verbo immediate, aut quoad vocem, vt in hac, homo non est bos, aut saltem quoad sensum & vim, vt in hac nullus homo est bos, Nam quamuis signum (nullus) immediate præcedat subiectum, tamen exercet vim & in subiectum vt est signum vniuersale, & in verbum vt est signum negatiuum.

Ob. Hæc propositio, non homo non est animal, est affirmatiua, in ea tamen negatio præponitur verbo principali. Ergo. Antece-

dens

dens patet quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. Ista propositio { In voce negatiua est, quia copula negatur. In sensu affirmatiua, quia eam duplex negatio facit huic affirmanti æquiualere, homo est animal.

Duo hic notanda de negationibus. Primò. Quod duæ negationes tum solum propositionem in sensu affirmantem faciunt, vbi altera negationum verbo immediatè præfigitur, aliter non faciunt affirmatiuam. vt hæc propositio, non homo est non animal, affirmans formaliter est & quoad vocem & quoad sensum, licet sint duæ negationes, quia neutra earum verbo immediate præponitur. At hæc, non homo non est animal, affirmans est solum quoad sensum & æquiualentiam, quia idem significat quod homo est animal.

Secundo notanda hæc generalis regula, quod pares negationes semper faciunt affirmantem propositionem, impares negantem, modo vna earum semper verbo immediate præponatur, vt homo non est non animal, in sensu affirmatiua est, ob pares negationes, hæc autem, non homo non est non animal, negatiua, ob impares.

SECTIO

SECTIO XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

SEcundum triplicem propositionis diuisionem, triplex fieri potest quæstio de propositione. Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interrogatio quærit substantiam, ideoque ex diuisione propositionis secundum substantiam est respondendum, nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideoque ad eam ex diuisione quoad quantitatem respondendum est. Nempe esse vel vniuersalem vel particularem, vel indefinitam vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatis diuisione respondendum est. Esse veram, vel falsam, vel affirmatiuam, vel negatiuam. Vt in hac propositione, Omnis homo viuit, si quæras quæ est? responde categoricam. Si quæratur quanta est? responde vniuersalem. Si qualis? responde affirmatiuam. Vnde versus,

Quæ? Ca: vel Hyp. Qualis? Ne. vel af.
r. Quanta? Par. In. Sin.

Nota, quod cùm propositioni attribuimus substantiam, quantitatem, qualitatem: non veram & proprie dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, sed analogicam & improprie acceptam, quomodo sumuntur pro ijs quę habent similitudinem substantię, quantitatis, qualitatis.

SECT.

SECT. XIII.

De Accidentibus Categoricæ propositionis, & primò de oppositione, eiusq; legibus.

Propositionis accidentia sunt tria.
- Oppositio.
- Æquipollentia.
- Conuersio.

Apud dialecticos est oppositio duplex
- Incomplexa, quæ est repugnantia duorum non permittentium se simul in eodem subiecto, sicut calor frigori, visus cæcitati opponitur, de hac agitur in postprædicamentis.
- Complexa quæ est repugnantia propositionum, de qua hoc in loco.

Oppositio est repugnantia duarum categoricarum propositionum, vel secundum quantitatem, vel qualitatem, vel vtranque, eodem manente subiecto & prædicato.

Ad quam definitionem intelligendam, notandum ad oppositionem, has conditio-
1. Quoad terminos, vt nulla vox mutetur.
2. Quoad terminorum ordinem, vt subiectum non mutetur in prædicatum, &c.
3. Significationem, vt vnà cum eadem voce, eadem

nes exigi debere: vt idem sit subiectum, & prædicatum & copula. Tum dem significatio retineatur.

4. Quoad significādi modum, vt nulla sit in vlla circumstantia loci aut temporis &c. mutatio, sed ijsdem prorsus modis omnes termini capiantur.

Est autem quadruplex propositionum oppositio. { Cōtraria, Subcontraria. } { Contradictoria, Subalterna.

Propositiones contrariæ, sunt duæ propositiones vniuersales, sibi inuicem repugnantes secundam qualitatem. i. sunt vniuersalis affirmatiua & vniuersalis negatiua, eiusdem subiecti, & prædicati: vt hæ, omnis homo currit: nullus homo currit.

Propositiones subcontrariæ, sunt duæ propositiones particulares, sibi inuicem repugnantes secundum qualitatem, i. quarum altera est affirmatiua, altera negatiua: vt hæ, Aliquis homo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ propositiones sibi inuicem repugnantes, & secundum quantitatem, & secundum qualitatem. i. sunt propositiones, quarum altera est vniuersalis, altera particularis; altera etiam affirmatiua, altera negatiua: vt hæ, omnis homo est viuens, aliquis homo non est viuens.

Propositiones subalternæ, sunt duæ propositiones sibi inuicem repugnantes solùm secundum quantitatem, i. quarum vna est vniuersalis,

uerſalis, altera particularis, ſed ambæ eiuſdem qualitatis: vt hæ, omnis homo viuit, aliquis homo viuit.

Ex dictis apparet propoſitiones eſſe trifariam oppoſitas, nempe vel

- Secundum qualitatem ſolum, vt Contrariæ & Subcontrariæ.
- Secundum quantitatem ſolum, vt Subalternæ.
- Secundum vtramque, tum quantitatem tum qualitatem, vt Contradictoriæ.

SECTIO XIV.

De Oppoſitarum legibus.

Contrariarum propoſitionum tres ſunt leges.

- Prima. In materia neceſſaria, & impoſſibili, non poſſunt ambæ eſſe ſimul falſæ: vt, omnis homo eſt animal, nullus homo eſt animal, altera vera eſt.
- Secunda. In materia contingenti, poſſunt ambæ ſimul eſſe falſæ: vt, omnis homo eſt doctus, nullus homo eſt doctus, vtraque falſa eſt.
- Tertia. Impoſſibile eſt vtraſque contrarias in quauis materia eſſe ſimul veras. vt patet per omnem materiæ modum exempla facienti.

Sub-

Subcontrariarum etiam propositionum tres sunt leges, scilicet,

Prima. In materia necessaria, & impossibili, ambæ non possunt esse simul veræ, vel simul falsæ : vt, quidam homo viuit, quidam homo non viuit: quidam homo est equus, quidam homo non est equus.

Secunda. In materia contingenti, ambæ possunt esse veræ : vt in his, quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat, ambæ veræ sunt.

Tertia. Impossibile est in quauis materia vtrasque esse simul falsas : sed altera semper vera erit, vt patet per omnia exempla discurrenti.

Contradicentium autem vnica est & vniuersalis lex. Impossibile est in quauis materia vtrasque esse vel veras, vel vtrasque falsas. sed vnam semper earum veram esse, alteram falsam necesse est. Vt, omnis homo ambulat, aliquis homo non ambulat.

Prima. Si subalternans vel vniuersalis sit vera, tum etiam subalternata seu particularis erit vera. Sed non è conuerso. Vt si hæc sit vera, omnis homo spirat ; tum & hæc

Subalternarum item duæ sunt leges.

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Secunda. Si subalternata seu particularis sit falsa, tum subalternans seu vniuersalis falsa erit. Vt si hæc sit falsa, quidam homo est expers rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expers rationis. Sed non è conuerso.

SECTIO XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob ARist. dividens propositionem, *lib.* 1. *de Interpret. cap. de Enunciatione*, subalternarum propositionum nō meminit. Ergo propositiones subalternæ non sunt oppositæ.

Resp. Oppositio propositionum est duplex

Secundum qualitatem, & sic non opponuntur, hanc autem solum *Arist.* dividit.

Secundum quantitatem, & sic opponuntur.

Ob. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, vt docet *Porphir.* in Comunit. generis & propriij : sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quoniam dissident tum

tum quantitate tum qualitate. Ergo eæ non sunt oppositionis species.

Resp. Genus est duplex

- Vnivocum de quo loquitur *Porphir.* tale genus oppositio non est.
- Analogum, quod s. gerit proportionem aliquam veri generis, tale est oppositio, hoc vero prædicari potest secundum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergo in tota propositione aut in aliqua parte, non in aliqua parte, quia est idem subiectum prædicatum, & copula in vtrisq; : Nec in tota nam tum esset in omnibus partibus, at probatum est in nullis partibus oppositionem esse. Ergo,

Resp. Propositio consideratur bifariam

- Absolute secundum essentiam, sic non est in eis oppositio, cum easdem omnes partes habeant.
- Contracte, quatenus affecta est quantitate & qualitate, & sic in eam cadit oppositio. Vnde non convenit propositioni in quantũ propositio sed in quantum tanta vel talis propositio, s. vniversalis & particularis, affirmativa & negativa. Dico igitur oppositionem esse in tota pro-

propoſitione, & ſic in omnibus partibus, non tamen ſeparatim ſed ſimul acceptis. Licet autem omnes partes eædem ſint, quoad terminos, non tamen quoad enunciandi modum quam in altera enuncientur affirmate, in altera negate, vel in altera vniverſaliter in altera particulariter.

Ob. Illæ propoſitiones non ſunt oppoſitæ quarum vna continetur in altera. Sed in propoſitionibus ſubalternis particularis continetur ſub vniuerſali. Ergo,

Reſp. Oppoſitio propoſitionum duplex eſt

Secundum rem, vt illæ quę repugnant in veritate vel falſitate, & ſic ſubalternæ non opponuntur.

Secundum modum enunciandi, vt illæ quæ diverſum habent modum ſiue qualitatis, cum altera affirmata ſit altera negata, ſiue quantitatis vt cum altera ſit vniverſalis, altera particularis, & ſic ſubalternæ repugnant.

Ob. Iſtæ propoſitiones, *Socrates* vivit, *Socrates* non vivit, ſunt contradictoriæ, quia nullo alio modo opponuntur, ſed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergo contradictoriæ male definiuntur.

Per-

Sol. Contradictoriæ propositiones sunt duplices nimirum vel

- Perfectè, quæ & quantitate discrepant & qualitate, vt illæ quarum vna est vniversalis altera particularis vna affirmans altera negans.
- Imperfecte, quæ in qualitate sola dissentiunt, vt duæ singulares quarum altera affirmativa, altera negativa est: vt *Socrates* est, *Socrates* non est. Perfecta autem contradictoria supra definiebantur non imperfecta.

Ob. Indefinitæ propositiones sibi invicem opponuntur, vt homo est niger, homo non est niger, At nec contrariè, quia sic solum vniversales, nec subcontrariè quia sic solùm particulares, nec aliquo alio modo vt ex earum definitionibus patet. Ergo divisio oppositionis insufficiens est.

Sol. Oppositio propositionum contraria vel subcontraria est duplex. Altera

- Formalis. Et sic, vt dictũ est solum duæ vniversales, quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt, & duæ particulares altera affirmans, altera negans, subcontrariæ.
- Secundum æquivalentiam. Et sic indefinitæ propositiones opponuntur cõtrariè aut subcontrariè. Nam semper inde-

indefinitæ propoſitiones oppoſitæ, in materia neceſſaria contrariæ ſunt, ſub contrariæ vero in materia contingente.

Ob. In omni oppoſitione ſubiectum eodem modo accipi debet, nam aliter eſſet æquivocatio in propoſitione, ſed in contradictorijs eodem modo non accipitur, quia in altera vniuerſaliter ſumitur, in altera particulariter. Ergo inter contradictorias non eſt oppoſitio.

Sol. In contradictorijs eodem modo capitur ſubiectum, quantum ad ſignificationem & proprium ſenſum, quia eandem rem ſignificat in vtraq; propoſitione: ſed non quantum ad extenſionem ſive quantitatem ſignificationis, quia in altera vniverſaliter, in altera particulariter rem eandem ſignificat: æquivocatio autem eſt non vbi quantitas, ſed vbi ſignificatio vocis immutatur.

Ob. Illæ propoſitiones opponuntur contrariè, omnis homo eſt albus, omnis homo eſt niger, At ambæ ſunt affirmativæ. Ergo contrariæ male definiuntur.

Secundum formam, quando ijſdem exiſtentibus propoſitionis partibus, contrarius eſt enunciandi modus, vt altera ſit affirmata, altera negata, ſic non ſint contrariæ.

Se-

Sol. Contrariæ propoſitiones aliquæ dicuntur, vel { Secundum materiam, quando ipſarum propoſitionem partes ſibi invicem ſunt contrariæ : ſic vero eæ propoſitiones contrariæ ſunt cum prædicata habeant contraria. Nota enim quod contrarietas materiæ, à contrarietate terminorum : contrarietas formæ à contrarietate ſignorum accipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte, reſpectu habito ad prędicatum, non ſimpliciter reſpectu totius propoſitionis.

Ob. Iſtæ propoſitiones omne animal eſt homo, nullum animal eſt homo, ſunt contrariæ in materia neceſſaria vel impoſsibili : at Ambæ ſunt falſæ. Ergo prima lex contrariarum falſa eſt. Maior probatur, quia ſi eſſent propoſitiones contingentes, tum per ſecundam legem ambæ poſſent eſſe ſimul falſæ, & per definitionem contingentis ſupra aſſignatam, omne animal poſſet eſſe homo, & ſic brutum homo eſſe poſſet.

Sol. Iſta regula vt reliquæ omnes, intelligenda eſt de materia neceſſaria & impoſſibili, vbi prædicatio directa eſt : At vero in iſtis prędicatio eſt indirecta.

Præ-

Prædicatio est { Directa, quando communius de eo quod est minus commune dicitur: vt, homo est animal.
Indirecta, quando id quod minus commune est de eo affirmatur, quod est magis commune: vt, animal est homo. Nota igitur quod in omnibus istis regulis directa prædicatio intelligitur.

Ob. Illæ propositiones, Nullus homo est species, aliquis homo est species, sunt contradictoriæ, at ambæ sunt falsæ. Ergo lex contradicentium fallax est. Probo minorem: hoc enim, nullus homo est species, est falsa, quia homo in vniuersali species est, vt ex definitione speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo est species, nam aliquis homo est indiuiduum, s. vagum, indiuiduum autem species esse non potest.

Sol. Ista regula intelligenda est in prædicatione reali, non intentionali.

Prædicatio .n. { Realis, vbi res de re prædicatur: vt, homo est animal, homo est doctus.
Intentionalis, vbi vox artis prædicatur: vt, homo est species, animal est genus, in priori igitur prædicatione lex contradicentium locum obtinet. 2. Vel

2. Vel dicendum quod in ea propositione signum (aliquis) potest esse determinatio

Rei, ad hunc sensum, aliquis homo, i. homo particularis, est species, sic quidem falsa est.

Modi, ad hunc sensum, aliquis homo, i. homo aliquo modo sumptus, est species, sic vera est: quia homo aliquo modo sumptus, s. in vniuersali, est species.

Ob. Ad positionem vniuersalis, non sequitur positio particularis, vt non sequitur, posito homine, poni Socratem, quia homo manet, corrupto Socrate. At propositio subalternans est vniuersalis, subalternata est particularis. Ergo male statuitur ea lex subalternarum, Si subalterna sit vera, subalternata est vera.

Sol. Vniuersale est duplex

Incomplexum, quo pacto significat rem aptam de multis prædicari, vt animal, saxum, &c. Ad positionem autem talis vniuersalis non sequitur positio particularis.

Complexum, quo modo nil aliud est quam vniuersalis propositio. Ad eius autem positionem particularem poni necesse est.

SECTIO XVI.

De Æquipollentia propoſitionum.

ÆQuipollentia eſt duarum propoſitionum categoricarum æquiualentia in quantitate & qualitate, in veritate & falſitate per aduentum negationis.

Ad cuius explicationem primo notandum, quod æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

- Generaliter, & ſic nomina æquipollentiæ & æquiualentiæ idem ſignificant.
- Specialiter, & diſtincte, & ſic æquiualentia pro eadem ſignificatione (nam idem eſt æquiualentia quod eadem ſignificatio) terminorum aut propoſitionum, æquipollentia autem pro æquiualentia propoſitionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquiualentiæ, eſt genus æquipollentiæ.

Secundo notandum quod duplex eſt propoſitionum æquiualentia.

- Materialis, ratione terminorum, quando ſ. conſtant ex terminis eiuſdem ſignificationis: vt, Cicero eſt homo, Tullius eſt animal rationale.
- Formalis, & artificioſa. quando ſ. propoſitiones (aliter repugnantes) ad eundem ſenſum

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc vero sola hoc in loco intelligitur.

Notandum igitur, vt ex definitione colligitur, quod duæ conditiones ad propositionum æquipollentiam requiruntur.

1. Vt in sensu penitus conueniant, eandemque plane significationem habeant, easdemque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis, qualitatis.

2. Vt ista æquiualentia fiat ratione adiunctæ negationis. Nam si à naturali conuenientia vel vniuocatione ipsorum terminorum proueniat, proprie æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est huius loci quæ ambas conditiones habet.

SECTIO XVII.

De Æquipollentiæ Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositionibus regulæ. Prima. Si alicui signo vniuersali aut particulari præponatur, negatio æquipollet suo contradictorio. 1. Si sint duæ propositiones sibi inuicem contradictoriæ, præposita alteri earum negatione, fit alteri æquipollens. Ex. gr. Hæ propositiones contradictoriæ sunt. Omnis homo est albus,

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, vt, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. eiusdem prorsus sensus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo vniuersali, postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est. Si duæ propositiones vniuersales sint, quarum altera negat, altera affirmat, i. quæ sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Vt, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum postposueris negationem, vt, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui signo vniuersali, aut particulari, & proponatur & postponatur negatio, æquipollet suo subalterno. Id est: Si duæ propositiones subalternæ proponantur, vt, omnis homo est animal, quidam homo est animal: si præponatur & postponatur alteri earum negatio, vt, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Vnde breuiter colligitur, quod negatio signo atque subiecto propopositionis

1. Præpositа,
2. Postpositа,
3. Præpositа & postpositа,

} In {
1. Contradictorijs,
2. Contrarijs,
3. Subalternis.

} Æquipollentiam facit.

Exempli

Exempli gratia.

Non omnis, quidam non : Omnis non, quaſi, nullus,
Non nullus, quidam : Sed nullus non, valet omnis.
Non aliquis, nullus : Non quidam non, valet omnis.
Non alter, neuter : Neuter non, præſtat vterque.

Notandum, quod regulæ æquipollentiarum traduntur ſolum de contradictorijs, contrarijs, & ſubalternis : de ſubcontrarijs autem nulla eſt æquipollentiæ regula.

1. *Præ. Contradic:* 2. *Poſt, Contrar:* 2. *Præ, Poſtq. Subalter.*

1. Id eſt. Si vni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si ſigno vnius ex contrarijs poſtponas negationem, facis æquipollentes ex contrarijs. 3. Si ſigno vnius ex ſubalternis, & præponas & poſtponas negationem, facis æquipollentes ex ſubalternis.

SECTIO XVIII.

Dubitationes reſoluuntur.

Ob. NVlla negatio dat propoſitioni quantitatem, ergo negatio prępoſita ſigno particulari ei non dat vniuerſalem quantitatem. Et proinde prima regula falſa eſt. Antecedens patet, quia negatio eſt qualitas propoſitionis, qualitas autem quantitatem dare non poteſt.

Immediatum, quod est negare id, quod post se sequitur.

Mediatum, quod est ponere oppositum illius, quod ipsa negat. Itaque negatio per se, solum negat, per accidens tamen & ex consequenti, variat & mutat quantitatem signi cui adiungitur, Ideoq; quando negat quantitatem vniuersalem, ex consequenti ponit particularem, & negans particularem, ex consequenti ponit vniuersalem, & denique negans negationem, consequenter ponit affirmationem.

Sol. Negatio duplicem habet in propositione effectum: alterum

Ob. Contradictoriæ semper repugnat in quantitate & qualitate, vt ex earum definitionibus patet ergo nunquam sunt æquipollentes. Argumentum clarum, quia æquipollentes in quantitate & qualitate conueniunt.

Res. Verum est. Contradictoriæ quandiu manent contradictoriæ nunquā æquipollent. At negatione præposita, desinunt esse contradictoriæ & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio siue præposita siue postposita signo est eiusdem semper naturæ & virtutis, at negatio præposita signo non facit æquipollere contrarias sed contradictorias. Ergo nec

post-

postposita contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendum quod negatio absolute & in se considerata eadem est vbicunque posita, sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantum negare quod post ipsam sequitur in propositione. Ideo præpositа quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quam si postponatur vt in contrarijs nequaquam tollit.

Ob. Duæ subalternæ propositiones minus repugnant quam duæ contradictoriæ. Ergo facilius ad æquipollentiam reuocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit vna negatio. Ergo ad æquipollentiam subalternarum duæ negationes necessariæ non sunt.

Sol. Duæ negationes si voces respicias plus aliquid sunt quam vna negatio: At quoad actum negandi minus sunt, quia vna alterius vim impedit. Id circo qualitatem propositionis non immutant, quod faciunt in æquipollentia contradicentiam, sed quantitatē solum, Nam prior negatio facit vt mutetur quantitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adijcitur non vt plus mutetur propositio, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiæ in subalternis vera esset, tum duæ negationes affirmationem facerent, vt hæc non aliquis homo non est doctus æquipolleret huic omnis homo est doctº,

sed duæ negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio sunt opposita at vnum oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se sed per accidens & ex consequenti potest: quatenus alteram negationem negat, negata enim negatione, necesse est affirmationem poni.

Obiectio. Quod destruitur aut tollitur, a contrario suo tollitur, vt axioma Philosophorum habet. At vna negatio non est alteri contraria. Ergo vna alteram non tollit.

Sol. Negationes illæ bifariam considerantur nempe vel

Quatenus negant ea quibus præponuntur, sic contraria non sunt.

Quatenus vna negat altera negatur, i. vna quasi agit, altera patitur, & sic contraria dici possunt. Ex. g. In hac propositione non aliquis homo non viuit. Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur scil. copulam propositionis actiue se habet & negat, sin vero ad negationem præcedentem passiue se habet & negatur.

Nota ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiæ. Quod per negationem signo postpositam, non intelligitur immediata postpositio, vt s. proxime sit postposita signo & præ-

præpoſita ſubiecto: Sed mediata, vt negatio ſigno & ſubiecto poſtponatur, & immediate antecedat copulam propoſitionis. Nam aliter non totam propoſitionem ſed ſolummodo propoſitionis ſubiectum immutaret.

SECTIO XIX.

De Conuerſione Propoſitionum.

Apud dialecticos triplex conuerſio eſt.

1 In rebus abſolutis, inter terminos, qui de ſe mutuo vniuerſaliter affirmãtur vt inter hominem & riſibile, Nam omnis homo riſibilis eſt, omne riſibile homo eſt.

2 In relatiuis, inter terminos, qui ſe mutuo reſpiciũt, vt inter patrem & filium. Nam omnis pater eſt filij pater, & omnis filius eſt patris filius.

3 In ptopoſitionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos qui hos tres conuerſionis modos accurate nominibus diſtingũnt, & eam quæ eſt inter terminos abſolutos vocant conuertibilitatem, quæ inter relatiua conuertentiam, Quę autem inter propoſitiones propriè conuerſionem.

Conuerſio definitur, Commutatio apta terminorum

rum propositionis. Ad quam intelligendam nota quod dicitur.

Commutatio terminorum.) Vbi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, vt subiectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subiecti transeat, vt ex. gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.) i. Cum tali habitudine & cohærentia ad seinuicem, vt in recta consequentia, vna præpositio ex altera inferatur. Vt in his nullus homo est equus, ergo nullus equus est homo. Et in his omnis homo est animal Ergo aliquod animal est homo.

Nota autem quod ex his propositionibus: altera dicitur conuersa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera vero conuertens, ea nempe quæ est consequens.

Aduertendū itaq; quod tres conditiones requiruntur ad propositionum Conuersionem.

1 Vt sint eędem voces in vtraq; propositione, subiecti, prædicati, copulę.

2 Vt sit Cōmutatio subiecti in locum prædicati, & contra.

3 Vt mutuo ptopositiones sic dispositę se inferant & arguant in disputatione i. vt si vna sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundū se totam, vel saltem aliquam partem. Qua de causa hæ non conuertūtur omnis homo est animal,

animal, & omne animal eſt homo, quia prior vera eſt, altera falſa.

SECTIO XX.

De Tribus Conuerſionis Modis.

Eſt autem triplex conuerſio propoſitionum
1 Simplex vel vniuerſalis.
2 Per accidens, vel particularis.
3 Per contrapoſitionẽ.

COnuerſio ſimplex, eſt 1. *mutatio mera ſubiecti in locum prædicati, & è contra*, 2. *manente eadem propoſitionis quantitate & qualitate*. Cuius definitionis duæ partes notandæ ſunt.

Prior. *Pura mutatio ſubiecti in locum prædicati & è contra.*) i. Mutatio tantum ordinis terminorum. Vt diſtinguatur a conuerſione per contrapoſitionem, in qua non ſolum ordo terminorum mutatur, ſed etiam extenſio, cum termini infiniti mutentur in terminos infinitos.

Poſterior. *Manente eadem qualitate & quantitate.*) Quæ adijcitur vt diſcernatur a conuerſione per Accidens, In ea enim quantitas propoſitionis mutatur vt infra appareuit.

Vniuerſali negatiuæ, vt nullus homo eſt lapis. Ergo nullus.

nullus lapis est homo. Non autem'vniuersali affirmatiuæ, quia non sequitur, omnis homo est corpus. Ergo, omne corpus est homo.

Et particulari affirmatiuæ, vt quidam homo est animal. Ergo, quoddam animal est homo. Non autem particulari negatiuæ, quia non sequitur aliquod animal nõ est homo. Ergo, aliquis homo non est animal.

Notandum vero quod hic conuersionis modus conuenit tantum propositioni

2 *Conuersio per accidens, est* 1. *mera transpositio subiecti in locum prædicati & è contra* 2. *eadem manente qualitate, sed mutata quantitate.* Cuius etiam duæ partes.

Prior. *Mera transpositio subiecti, &c.* i. Mutatio solum ordinis. Vt distinguatur a conuersione per contrapositionem.

Posterior. *Eadem manente qualitate sed mutata quantitate. i.* vniuersali propositione facta particulari. Vt distinguatur a conuersione simplici.

Vniuersalis affirmatiua in particularem affirmatiuam, vt omnis homo est animal. Frgo aliquod animal est homo. Et Vniuersalis negatiua in particularem negatiuã. Vt nullꝰ homo est equus, Ergo, aliquis equꝰ non est homo.

Notandum vero quod hoc conuersionis modo conuertitur solum

3 Con-

3. *Conuersio per contrapositionem. Est* 1. *mutatio subiecti in locum prædicati & è converso:* 2. *manente eadem quantitate & qualitate, sed* 3. *terminis finitis mutatis in infinitos. Vt omnis homo est animal, & omne non animal est non homo.* Tres eius definitionis partes.

Prima. *Mutatio subiecti, &c.)* In qua cum alijs conversionis modis convenit.

Secunda. *Manente eadem quantitate, &c.)* Vt discernatur à conversione per accidens in qua quantitas vniversalis in particularem mutatur.

Tertia. *Mutatis terminis finitis in infinitos.)* Vt distinguatur ab vtrisq; reliquis conversionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solum ordinis vel quantitatis.

Notandum autem quod istæ conversionis mod⁹ convenit tum propositioni.

1. Vniversali affirmativæ, vt convertatur in seipsam, vt Omnis homo est vivens. Ergo omne non vivens est non homo.

2. Particulari negativæ vt convertatur in seipsam, Vt quidam equus non est albus. Ergo, Quoddam non album non est non equus.

Prima dicitur simplex, quia in ea est simplex & vnica mutatio, s. ordinis prædicati & subiecti, cęteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda

De istorum autem modorum nominib⁹, nota, quod conversio

Secunda per Accidēs: quia per eam propositio non convertitur secundum se totam sed secundū aliquam sui partem, i. non secundum omnia sed quędam subiecta tantum.

Tertia. Per contrapositionem, quia in ea est contraria terminorum positio, cum ponantur vt finiti in vna & vt infiniti in altera propositione.

Quocirca propria nota conversionis simplicis, est, mutatio ordinis subiecti & prædicati, sine omni alia mutatione. 2. Propria nota Conversionis per Accidens est mutatio quantitatis. 3. Propria deniq; nota conversionis per contrapositionem, est mutatio terminorum finitorum in infinitos.

De prædictis conversionis modis nota hos Versus à Sophista.

Feci simpliciter, convertitur Eva per Acci.
Asi O per Contra: Sic fit conversio tota.

Ad hos rite intelligendos. Nota, quo *A* est proprius character & nota, qua Sophista designat propositionem vniversalem affirmantem. *E*, vniversalem negantem. *I*, particularem affirmantem. *O*, particularem negantem. Sic igitur intellige. *Feci*, i. vniversalis negativa designata per *E*. & particularis affirmativa designata per *I*. convertuntur simpliciter.

citer. *Eva*, i. vniuersalis negativa designata per *E*, & vniuersalis affirmativa designata per *A*, convertuntur per Accidens. *Asi O*, i. vniuersalis affirmativa designata per *A*, & particularis negativa designata per *O*, convertuntur per contrapositionem.

Ne autem in propositionum conuersione aliqua difficultas lateat, obseruandæ sunt hæ tres conditiones

1. Vt in conuersione totũ extremum accipiatur, vt hæc propositio, nullus homo est peior asino, non debet conuerti, Ergo nullus asinus est peior homine, quia totum prædicatum non transponitur, sed, nihil peius asino est homo.

2. Vt sit eadem suppositio & significatio, cuiusq; termini in vtraq; : Vt hæc propositio nullus homo est species : non potest converti, ergo nulla species est homo, quia homo sumitur in priori distributiva, in posteriori confusa.

3. Vt obseruetur ampliatio in copula, i. conueniens extensio ipsius verbi ad aliud tempus, vt seruetur apta terminorum applicatio. Vt hæc propositio aliquis vir fuit infans, converti non sic debet aliquis infans fuit vir, sed aliquis qui fuit infans est vir.

SECTIO XXI.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. HÆc propositio vniversalis affirmãs [*omnis homo est risibilis*] convertitur in hanc (*omne risibile est homo*) simplici conversione, *vt ex definitione patet*: Ergo vniversalis propositio affirmans convertitur simpliciter.

*Resp.*1. Propositiones duplices sunt, aliæ ex terminis

Æqualibus, cum subiectũ & prædicatum æquè latè patent, vt in hac propositione, *homo est risibilis.*

In æqualibus, cum subiectum latius patet prædicato, vel è contra, vt in his propositionibus, *animal est homo*, *homo est animal*: de his verò non de illis intelligitur, quod simplex conversio negatiuæ, & non affirmatiuæ propositioni convenit.

*Resp.*2. Vel dicẽdum quod duplex est conversio

Materialis, ex mutua terminorum inter se cohærentia, & hæc convenire potest vniversaliter affirmantibus.

Formalis, & artificiosa, quæ ex regulis conuersionis pendet, & hæc solum negantibus convenire potest.

Ob.

Ob. Hæc est simplex conuersio : *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*, quia non est conversio per *accidens*, aut per *contra positionem*; sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem, Ergo simplex conversio malè definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur, quoad modum *enunciationis*, nō quoad modum *conversionis* : nam idem modus conversionis convenit singularibus & indefinitis, qui convenit particularibus.

Ob. Non sequitur : *quidam liber est in domo*, Ergo *quædam domus est in libro.* Igitur conversio simplex non convenit particularibus.

Resp. Non est legittima conversio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subiecti, sed sic converti debet : *quidem liber est in domo*, Ergo *quiddam in domo est liber.*

Ob. Vbi est mutatio à finito, in infinitum, est mutatio quantitatis, sed in conversione per *contrapositionem* est talis mutatio, Ergo est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quātitatis in terminis, nō in propositione, quæ semper manet in sensu eiusdē quantitatis, cum idem signū retineatur.

Ob. Conversio est mutatio, ergo vbi est duplex mutatio non est simplex conversio. At in conversione simplici est duplex mutatio: nam tum subiectum, tum prædicatum mutatur. diversarū autem rerū diversa est mutatio: Ergo non benè definitur simplex conversio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex si respiciantur partes propositionis, sed est vnica mutatio, s. tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quod sunt duæ mutationes in numero, sed vnica in specie.

SECTIO XXII.

De propositione hypothetica.

PRopositio hypothetica est quæ constat ex pluribus categoricis per coniunctionem vnitis: vt, homo viuit, & lapis non viuit. cuius definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ constat ex pluribus categoricis) spectat ad materiam: nam categoricæ propositiones sunt materia hypotheticæ.

Materia hypotheticæ duplex.
1. Proxima: ipsæ propositiones categoricæ.
2. Remota: termini simplices ex quibus categoricæ conficiuntur.

Posterior (vnitis per coniunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa vnio categoricarum per coniunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma
1. Partis, quæ in categorica est ipsa copula: in hypotherica ipsa coniunctio.
2. Totius, quæ in categorica est vnio extremorum per copulam: in hypothetica est vnio categoriarum per coniunctionem.

Est

Est autem triplex propositio hypothetica:
1. Conditionalis.
2. Copulatiua.
3. Disiunctiua.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in qua duæ categoricæ coniunguntur per notam conditionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Vnde tres sunt species conditionalis:
1. Causalis, in qua vniuntur propositiones categoricæ coniunctione causali, vt, quia homo habet pulmonem spirat.
2. Rationalis, in qua vniuntur coniunctione illatiua, aut argumentationis: vt, homo spirat, ergo pulmonem habet.
3. Conditionalis, proprie, in qua vniuntur coniunctione conditionis: vt, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quod in hisce omnibus argumentatio includitur, vnde propositio altera nominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet rationem inferentis: altera vero consequens, quæ nempe habet rationem illatæ: vt in hac causali, quia sol lucet, dies est; prior, sol lucet, est antecedens; posterior, dies est, est consequens.

2. Copulatiua propositio est hypothetica, in qua coniunguntur plures propositiones categoricæ,

tegoricæ, per coniunctionem copulationis: vt, Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio copulatiua est duplex, alia
- 1. Expressa, vbi nota copulationis exprimitur, vt in præcedenti instantia.
- 2. Implicita, in qua inuenitur aliquod aduerbiũ coniunctioni implicitè annexũ.

Siue,
- 1. Temporis: vt, quando ego curro, vos sedetis.
- 2. Loci: vt, vbi ego studeo vos luditis.
- 3. Aduersationis: vt, *Paulus* est Apostolus, sicuti *Petrus*.
- 4. Relationis: vt, tantum valet arbor quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa aut tacita copulatiua, inter copulatiuas recensentur quatenus vi & sensu copulatiua nota in his semper includitur.

3. Disiunctiua propositio est in qua connectuntur plures categoricæ per coniunctionem disiunctiuam: vt, Socrates fuit philosophus, aut Plato non fuit.

1. De veritate & falsitate harum propositionum notandum, quod conditionalis ea vera, in qua est bona consequentia, i. in qua talis est cohærentia propositionum categoricarum, vt si antecedens sit vera, consequens etiam

etiam necessario erit vera, vt si homo spiritum ducit, tum viuit.

Ea autem falsa est, in qua non est certa consequentia & in qua antecedens vera esse potest, interim vt consequens sit falsa: vt (si homo viuit lucet sol.)

Veritas igitur conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur sed in ipsarum cohærentia.

2 Ad veritatem causalis & rationalis duæ conditiones requiruntur. Si vt

1 Vtraq; pars sit vera.
2 Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.

3 *Copulatiua* vera est cuius omnes propositiones catagoricæ sunt veræ, illa autem falsa in qua aliqua eius pars & aliqua propositio falsa est.

Vnde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem vnius falsitas sufficit: vt hęc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers:) hæc autem falsa (homo est rationalis, & equus est risibilis.

4 Disiunctiua, ea vera est cuius aliqua propositio vera est, licet aliæ falsæ sint: falsa vero ea est in qua ambę sint falsæ. Quocirca ad veritatę, omnis veritas sufficit, ad falsitatem, omnium falsitas exigitur: vt hæc vera, (ignis vel

est

est calidus vel frigidus) hæc falsa (vel homo est bos vel equus est Asinus.)

Duplicia sunt accidétia categoricæ propositionis
1 Immediata, quæ naturam catagoricæ proxime sequuntur, vt quantitas & qualitas & hæ conueniunt Hypotheticæ gratia catagoricæ.
2 Mediata, quæ secundario & mediante quantitate & qualitate conueniunt vt oppositio æquipollentia, conuersio & hæ hypotheticę omnino non conueniunt.

Ob. Hæc est conditionalis, si sol lucet tum bos est animal, sed nec vera, quia consequentia mala est, nec falsa quia ea non est. falsa cuius omnes partes sunt verę, Ergo conditionalis male definitur.

Resp. In ea conditionali duo spectantur
1 Materia & catagoricæ ex quibus conficitur & quoad hunc est vera.
2 Forma, & consequentia vnius ad altera & quoad hanc falsa est.

Ob. Illa propositio est copulatiua *Socr.* & *Plato* philosophantur, sed in eo non sunt duę propositiones categoricę vt per se patet, ergo non est hypothetica, Maior manifesta est quia est in ea copulatio, ergo est copulatiua.

1 Imperfecta, si terminorum quando in vno subiecto vnoue

vnoue prædicato plures termini copulantur per coniunctionē & talis non facit hypotheticam propositionem.

Resp. Copulatio est duplex.

2 Perfecta scil. propositionum, quando plures propositiones copulantur, & talis hoc in loco intelligetur, est ergo ea copulatiua quantum ad subiectum non vero secundum se totam.

Ob. Totum nihil aliud est quam omnes suæ partes, ergo vt tota copulatiua falsa sit necesse est vt omnes eius partes sint falsæ, & consequenter vna pars non sufficit ad falsitatem copulatiuæ.

Resp. Totum capitur

1 Distributiue pro omnibus partibus sigillatim acceptis & si tota sit falsa singulas partes oportet esse falsas.

2 Collectiue pro omnibus simul sumptis & sic nisi omnes partes veræ sint propositio integra falsa erit.

Ob. *Coniungere* & *Disiungere* sunt contraria: at contraria eidem simul non conueniunt, ergo eadem coniunctio non potest simul coniungere & disiungere easdem propositiones: at coniunctio disiunctiua coniungit eas propositiones: ergo non disiungit.

Resp. Coniungere & disiungere non sunt contraria,

contraria, nisi idem modus intelligatur, sed est hic diuersus modus, nam nota disiunctiua coniungit eas quantum ad voces : disiungit vero quantum ad significata.

Ob. Hæc disiunctiua est vera, Iohannes cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit : sed neutra eius propositio est vera, quia aut prima, aut secunda : sed ad neutram partem responderi potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinate, sed indeterminate, & sic disiunctiua vera requirit aliquam partem veram vel definite vel saltem indefinite.

Ob. Hæc est hypothetica : Socrates est Philosophus, quia alios docet philosophari : nam non est categorica cùm constet ex duabus categoricis, in ea tamen duæ categoricæ non vniuntur per coniunctionem: ergo hypothetica male definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis vnitis per coniunctionem aut explicatam & apertam, aut impliciram & intellectam : sic in ea propositione nota copulatiua intelligitur in relatiuo (qui) Socrates est Philosophus, & alios philosophari docet.

SECTIO

SECTIO XXIII.

De propositione Modali.

Triplex est modus

1. Nominis, vt adiectiuum vt in hac homo doctus disputat.

2. Verbi, vt aduerbium, vt homo præclarè disputat, sic vt adiectiva determinationes sunt nominum, sic & aduerbium verborum.

3. Propositionis qui modum compositionis subiecti cum prædicato determinat, vt verum, falsum, impossibile, & possibile; necessarium, contingens.

Sunt autem hi duplices alij nempe determinant secundum

1. Qualitatem solum propositionis, sic verum vel falsum modi sunt.

2. Quantitatem materiæ propositionis quæ, s. indicat qualis ipsa materia est, & sic solum quatuor, iam postremo nominati propositiones modales constituunt.

Def. Est igitur modus vox quædam propositionis compositionem ratione materiæ determinans.

1. Vt determinat non aliquam propositionis partem

Vnde duæ conditiones requiruntur ad rationem modi nempe

ſed totius propoſitionis compoſitionem : vt à nominis verbiq; modis diſtinguatur.

2. Vt determinet eam rationem materiæ, i. oſtendat cuius materiæ propoſitio eſt, vt diſtinguatur à vera & falſa quæ ſolum qualis ſit compoſitio deſignant ſine reſpectu ad materiam.

Def. Modalis propoſitio eſt quæ aliquo ex his quatuor modis eſt determinata. Neceſſarium, Contingens : Impoſſibile, Poſſibile.

1. Neceſſarium eſt, quod non aliter ſe habere poteſt, vt neceſſariũ eſt hominẽ vivere.)

2. Impoſſibile eſt, quod non poteſt ita ſe habere, vt impoſſibile eſt hominem eſſe aſinũ.)

3. Contingens, quod eſt & poteſt non eſſe; vt (contingens eſt me legere.)

4. Poſſibile eſt, quod non eſt & poteſt eſſe; vt (poſſibile eſt aquam eſſe calidam.)

Notandum quod hi modi ponuntur duplici

1. Ex parte vocis quia ponuntur in propoſitione interdum, nempe

1. Nominaliter, vt (poſſibile eſt hominẽ currere). Neceſſarium eſt hominẽ ſpirare.)

2. Aduerbialiter, vt homo (poſſibiliter currit,) homo neceſſario

pliciter in propositione altera enim est differentia

2. Ex parte loci eius in propositione quia ponuntur

1. In principio, vt (impossibile est hominē esse lapidem.)
2. In fine: vt (homo est animal necessario.)
3. In medio, vt (homo possibiliter currit.)

cessario spirat.)

Est autem modalis duplex

1. Composita, in qua idem tempus importatur, vt (impossibile est sedētem ambulare) & ambulare dum sedeat.
2. Diuisa in qua aliud tempus intelligitur, vt (possibile est sedentem ambulare) & eum qui iam sedet posthac ambulare.

Notandum autem quod optima ratio discernendi sensum diui sum à composito, à loco ipsius modi requiri potest, nam si intra propositionem modus ponatur, vt (homo albus possibiliter est niger) sensum diuisum facit, at si extra propositionis materiam in principio eius aut fine, vt impossibile est hominem album esse nigrum (hominem album esse nigrum impossibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differētiam obseruat au-

thoritate fortassis aliquorũ exemplorum *Aristotelis*, at nullo præcepto facile cõvinci potest.

Notandum quod modalis propositionis duæ sunt partes

1. Materia, quæ nihil aliud est quam ipsa categorica propositio.
2. Forma, quæ nil aliud est quam modus ipse ad determinandam Categoricam adhibitus.

SECTIO XXIIII.

De Accidentibus modalis propositionis.

Duplex est quantitas modalis propositionis { 1. Dicti. 2. Modi. }

1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in modali, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in vniversalem & particularem, nulla autem modalis ex parte modi indefinita est aut singularis: Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

1. Propositio modalis vniversalis est, quæ habet modum vniversalem, vt necessarium & impossibile.

2. Propositio vero modalis particularis est quæ modum habet particularem, vt possibile & contingens.

Affir-

Affirmatio etiam & negatio in modali esse potest duplex, altera { 1. Dicti. 2. Modi.

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio præponitur modo, vt non necessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in pura categorica: vt necessarium est hominem non esse asinum. Similiter dicendum de affirmatione, i. esse aliam modi, quando negatio modo non præcedit.

2. Aliã Dicti quando nõ præcedit copulæ.

Ex quibus illa modalis simpliciter affirmativa, aut negativa dicitur quæ quoad modum talis est, illa vero quæ quoad dictum talis, secundum quid modalis dicitur affirmativa vel negativa.

Vnde patet eandem modalem & affirmativam negativamq; diuersa ratione esse posse: sicut ex modo & copula alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulæ veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est cuius materia necessaria est, vt necesse est hominem esse animal, falsa, cuius materia, aut impossibilis est, aut contingens, vt necesse est hominem esse bovem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cuius materia est impossibilis, vt impossibile est hominem esse equum, falsa vero cuius

materia vel est necessario, vel contingens, vt impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est, cuius materia aut necessaria est, aut contingens, vt possibile est hominem vivere, possibile est hominem currere, falsa cuius materia est impossibilis, vt possibile est hominem esse asinum.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cuius materia, aut est necessaria, aut impossibilis, vt contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum quod omnes veræ propositiones modales necessariæ sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamvis materia alicuius modalis & categorica, quam includit sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: vt hæc propositio de modo contingenti, Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est nec potest aliter esse quam contingens. Ista autem impossibilis est, equum esse album est necessarium, quia licet equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Ob. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere, sed modus non est actio, ergo male definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionem dupliciter

1. Effective, & sic proferés propositionem enim modo ipsam determinare dicitur & hoc est agere.

2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Ob. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo est indeterminata, & per consequens indefinita, at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergo,

Resp. Indeterminatio est duplex alia quoad

1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.

2. Compositionem subiecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, quia nullus modus, signumve in propositione ponitur, quod indicare possit qualis compositio est.

Ob. Per se & per Accidens faciunt modalem propositionem, vt per se, *Socrates* est animal, ergo non sunt quatuor, solum modi.

1. Primarij, solum quatuor nominati.

Resp. Modi duplices sunt

2. Secundarij, & sic sunt multo plures, vt vtile, invtile: certum, incertum; per se, per Accidens; qui tamen omnes ad quatuor prædictos reducuntur: sicut per se sub necessario, per Accidens sub contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est *Socratem* currere, sed in ea non est propositio determinata, ergo modalis male describitur, minor patet, quia *Socratem* currere, non est propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam est possibile *Socratem* currere: significat, est possibile, vt *Socrates* sit currens, licet ergo non sit propositio formaliter & explicata, est tamen virtualiter & implicite.

Ob. Modus in modalibus est earum forma: sed quantitas sumitur ex materia, non forma: ergo, ex modo quantitas earum haberi non potest.

Resp. Quantitas subiectorum sicut in puris categoricis materiam sequitur, sed quantitas compositionis subiecti cum prædicato sicut in modalibus formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negatio sunt contraria: ergo eadem modalis affirmatiua & negatiua esse non potest.

Resp Verum est ratione eadem; at quæ est affirmatiua ratione modi, potest esse negatiua ratione copulæ, vel è conuerso.

SEC-

SECTIO XXV.

De Argumentatione.

EXplicatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsa argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio in qua propositio vna ex alia vel alijs cõsequi dicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: vt, homo est animal, ergo homo est corpus.

2. Dicitur (in qua vna propositio denotatur sequi ex alia vel alijs) quia sat non est ad naturã argumẽtationis, vt vna sequatur ex altera, nisi in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: vt, homo est animal, & homo est corpus, argumẽtatio nõ est, licet in re ipsa vna sequatur ex altera, nisi per notã illationis explicetur

Vnde appareret tres esse argumentationis partes: nempe:

1. Illam ex qua altera infertur, vt in præcedenti exemplo, homo est animal, & hæc nominatur antecedens.

2. Illam quæ infertur, vt in eodem exemplo, homo est corpus, & hæc nominatur consequens.

3. Ipsam notam illationis, exprimens consecutionem, vt ergo, igitur, &c. quæ est quasi vinculum & nodus antecedentis & consequentis.

Notandum, quod harum partium aliæ sunt nempe

1. Materiales, vt antecedens & consequens, ex quibus materialiter argumentatio conficitur.

2. Formales, forma autem argumentationis alia, nempe quoad

1. Vocem, vt nota illationis.

2. Significationem, vt ipsa connexio antecedentis & consequentis, & ipsa consequentia quam illationis nota designat.

Notandum, quod antecedens in argumentatione biformis esse potest, nempe

1. Simplex, vt in enthymemate, vbi vnica propositio præcedit notæ illatiuæ, vt, homo est corpus, ergo est substantia.

2. Duplex, vt in syllogismo, vbi duæ propositiones præcedunt notæ illatiuæ, vt, omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus: quarum priorem maiorem appellant, posteriorē minorem.

Diuiditur argumentatio dupliciter, & secundum

1. Qualitatem.
2. Substantiam.

Argumen-

Argumentationum quoad qualitatem alia est

1. Bona, in qua consequens necessario infertur ex antecedente : vt, homo loquitur, ergo habet linguam.

2. Mala, in qua consequens non recte infertur ex antecedente : vt, homo loquitur, ergo est doctus.

Consequentia autem bona est duplex :

1. Quoad materiam, in qua ob ipsarum rerum coniunctionem necessariam, vna ex altera necessario infertur: vt, Socrates est homo, ergo Socrates est rationalis : ibi enim bona consequentia est solum ob necessariã connexionẽ hominis & rationalis.

2. Quoad formam, in qua propter modum collocandi vna sequitur ex altera : & non ob ipsarum rerum necessariam coniunctionem, sed propter modum collocationis propositionum. De Signis & Modis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est consequentia, licet non quoad materiam : Omnis lapis est animal, omnis homo est lapis, ergo omnis homo est animal. In hac enim licet nulla sit ipsarum rerum connexio, tamen prioribus illis positis, necesse est sequi id quod infertur,

infertur, propter modum collocandę huius argumentationis in figura & modo.

Secunda diuiſio argumentationis quoad ſubſtantiam, eſt generis in ſuas ſpecies.

Quatuor enim ſpecies ſunt:
1. Syllogiſmus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogiſmus autem duplex:
1. Categoricus.
2. Hypotheticus.

Def. Eſt autem Syllogiſmus argumentatio in qua quibuſdam poſitis & conceſſis, neceſſe eſt aliud euenire per ea quæ poſita ſunt & conceſſa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim ſyllogiſmi genus.
1. Remotum: ſic oratio.
2. Proximum: ſic argumentatio genus eſt.

2. In qua quibuſdam] i. quibuſdam propoſitionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo vnica eſt præmiſſa ſaltem formaliter & quoad vocem, at in ſyllogiſmo plures præmiſſæ eſſe debent.

3. Poſitis] i. diſpoſitis in modo & figura ad differentiam inductionis & exempli in quibus propoſitiones ſecundum modum & figuram non diſponuntur.

4. Neceſſe eſt euenire] i. ſequi & inferri in concluſione, quæ particula ponitur ad differentiam ſophiſticorum ſyllogiſmorum, in quibus

quibus licet concluſio apparet ſequi ex præmiſſis, non tamen neceſſario ſequitur.

5. Aliud] i. aliam propoſitionem, nempe concluſionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitionis principio) vbi concluſio eadem eſt cum præmiſſis.

Syllogiſmus autem duplex eſt, nempe
- 1. Perfectus, qui euidentem habet neceſſitatem ſuæ illationis, ſicut ſunt ſyllogiſmi qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.
- 2. Imperfectus, qui non habet neceſſitatem ſuæ illationis euidentem, vt ſyllogiſmi in alijs modis & figuris confecti; qui aliter euidentiam ſuæ illationis non habent quàm per eorum reductionem ad ſyllogiſmos primæ figuræ.

Syllogiſmus duas habet partes, nempe
- 1. Materiam, quæ duplex:
  - 1. Remota, ſunt termini ex quibus propoſitiones conflantur.
  - 2. Propinqua, ſunt propoſitiones ex quib' immediatè conficitur ſyllogiſmus.
- 2. Formam, quæ etiã duplex:
  - 1. Ex parte terminorũ quæ appellatur figura.
  - 2. Ex pãrte propoſitionum quæ nominatur modus.

De

De materia remota nempe terminis. — Notandum quod tres sunt termini in omni syllogismo nempe
1. Maior.
2. Minor.
3. Medius.

Maior terminus vel maius extremum est quod coniungitur cum medio in maiore propositione.

Minor terminus vel minus extremum est quod coniungitur cum medio in minore propositione.

Medius vero terminus est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam vero conclusionem non ingreditur vt omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est maior, homo est minor.

Notandum quod omnis terminus bis ponitur in Syllogismo, maior in maiore propositione & conclusione; medius in maiore & minore, nec omnino in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à dialecticis
1 Medium quatenus vnit & coniungit vnũ extremum alteri.
2 Argumentum quatenus est causa vt conclusioni de qua dubitatur fides adhibeatur.

De

De materia propinqua i. propositionib' } Propositiones item in omni, Syllogismo tres sunt nempe.

1 Maior quæ à dialecticis interdum absolute propositio nominatur, prima, s. Syllogismi enuntiatio.

2 Minor, etiam assumptio dicitur, quæ est secunda syllogismi enuntiatio.

3 Conclusio, quæ notam illationis sequitur, & ex maiori, & minori infertur & est tertia syllogismi enuntiatio.

De forma remota, scil. figura. } Figura autem syllogismi est medij termini cum cæteris dispositio quoad subiectionem & prędicationem.

Est autem figura triplex {

1 Altera in qua medium est subiectum maioris propositionis, & prædicatum minoris. vt omne animal est corpus vid. instantiã precedentẽ.

2 Altera est in qua medium est prædicatum in vtraq; propositione s. maiori & minori.

3 Altera in qua medium subiectum est in propositione vtraq;, vt omnis homo est corpus, aliquis homo est animal, ergo aliquod animal est corpus. Vnde versus (sub. præ prima, bis præ secunda, tertia bis sub.)

Sic

Sic exponitur, medium in prima figura ſubiectum eſt in vna præmiſſa prædicatum in altera, in ſecunda figura, bis prædicatum & prędicatum in vtraq; præmiſſa, in tertia figura bis ſubiectum, & ſubiectum in vtraque præmiſſa.

De forma propinqua i. modo. } Modus eſt ordinatio propoſitionum in ſyllogiſmo ſecundum certam qualitatem & quantitatem.

Syllogiſmorum autem modus duplex eſt, alij enim ſunt
1 Indirecti, in quibus infertur concluſio in quam minus extremum de maiori prędicatur vt omne animal eſt viuens. Omnis homo eſt animal, ergo aliquod viuens eſt homo.
2 Directi, in quorum concluſione maior extremitas prædicatur de minore, vt omne animal eſt viuens, omnis homo eſt animal, ergo omnis homo eſt vivens.

Eorum autem qui directe, concludunt alij ſunt
1 Perfecti,
2 Imperfecti.

1 Perfecti, qui per ſe apparent neceſſario cõcludere & qui ita perſpicuo & clare concluſionem inducunt vt ipſo rationis lumine eius firmitas in concludendo perſpiciatur & tales ſunt modi quatuor in prima figura.

2 Imperfecti, qui per ſe non ita apparent neceſſario

necessario concludere sed per reductionem ad alios syllogismorum modos euidentes fiunt tales vero sunt modi secundæ tertięque figurę qui ad modos primæ figuræ reducuntur vt infra dicemus.

Omnium autem modorum nomina numero 19. nouemdecem, his versibus continentur a sophista 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darij 4. Ferio 5. Baralipton 6. Celantes. 7. Dabitis. 8. Fapesmo. 9. Frisemorum. 10. Cesare. 11. Camestres. 12. Festino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Disamis. 17. Datisi. 18. Bocardo. 19. Ferison.

Notandum quod nouem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor sequentes ad secundam, sex vltimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi sunt, quinque vero posteriores indirecti, in quibus quantum ad positionem terminorum in præmissis nulla est differentia a perfectis modis sed solum quia est inuersio terminorum in conclusione.

Quia in directis maior terminus prędicatum conclusionis est minor subiectum : In indirectis vero minor terminus prędicatum, & maior subiectum.

Notandum autem quod ex ea literarum obseruatione de qua supra diximus in conuersione facile est syllogismos per omnes formare modos: Nam *A*. vniuersalem affirmatiuam denotat, *E*. vniuersalem negatiuam; *I*. particularem

rem

rem affirmatiuam, O. particularem negatiuam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam vbi sunt plures vltimæ adijciuntur metri causa, per primam syllabam maior intelligitur: per secundam minor, per tertiam conclusio, vt in his exemplis.

Fig
- 1. Barbara
  - Omnis virtus est qualitas.
  - Omnis iustitia est virtus, ergo
  - Omnis iustitia est qualitas.
- 2. Cesare.
  - Nullus homo est expers rationis.
  - Omnis Asinus est expers rationis: ergo
  - Nullus Asinus est homo.
- 3. Darapti.
  - Omne animal est viuens.
  - Omne animal est corpus, ergo
  - Aliquod corpus est viuens.

Dup ices sunt regulæ syllogismorū aliæ
- 1 Generales omnium figurarum.
- 2 Speciales quæ diuersæ diuersis figuris conueniunt.

Regulæ generales quæ in omni syllogismo obseruantur quatuor sunt,

1 Prima ex ambabus pręmissis particularibus nihil sequitur in syllogismo, & quando vtraque pręmissa particularis est, nulla conclusio ex his inferri potest.

Secunda

2 Secunda ex ambabus præmiſſis negatiuis in ſyllogiſmo nihil ſequitur.

3 Tertia ſi aliqua prę̃miſſarum particularis ſit, oportet concluſionem eſſe particularem, nam particularis concluſio recte inferri poteſt ex vniuerſalibus præmiſſis ſed nunquam vniuerſalis concluſio ex præmiſſa particulari.

4 Quarta, ſi aliqua premiſſarum fuerit negatiua, oportet concluſionem eſſe negatiuam, nam ex puris affirmatiuis nunquam concluditur negatiua.

De particularibus autem regulis, obſeruandum quod duæ ſunt catholicæ regulæ primæ figuræ.

1 Prior eſt in modis directis & perfectis, primæ figuræ ſemper oportet maiorem eſſe vniuerſalem.

2 Poſterior eſt in modis directis & perfectis, primæ figuræ, ſemper oportet minorem eſſe affirmatiuam, vnde ſi vel maior ſit particularis, aut minor negatiua in prima figura nihil ſequitur.

Secundæ item figuræ ſunt duæ leges & regulæ, 1. prima oportet maiorem ſemper eſſe vniuerſalem in ſecunda figura.

2 Secunda, oportet concluſionem in ſecunda figura ſemper eſſe negatiuam, vnde vbi in ſecunda figura aut maior particularis eſt, aut affirmatiua concluſio nihil ſequitur.

Tertię item figuræ duæ regulæ. 1. Prima oportet minorẽ in tertia figura ſemper eſſe affirmatiuam.

2 Secunda

2 Secundo oportet conclusionē in tertia figura semper esse particularem, vnde si aut minor sit negatiua, aut conclusio vniuersalis in tertia figura nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clare apparebit inspiciendo particulares modos cuiuslibet specialis figuræ.

Ob. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurrere: discurrere autem est propria actio intellectus, at oratio est actio linguæ, dicitur enim oratio quasi oris ratio, ergo argumentatio non est oratio.

Resp. Argumentatio consideratur tum
1 Formaliter, quoad essentiam sic est interior discursus intellectus.
2 Significatiue, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, vnde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in qua omnes leges argumentationis obseruantur sed in argumentatione mala: vt homo est animal, ergo homo est Asinus, Obseruantur omnes cōditiones cum omnes partes legitimas habeat 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

1 Quoad formam sic est bona.
2 Quoad materiam sic est mala

Resp. Argumentatio bona bifariam dicitur aut mala, Nam vt sit bona secundum formam, satis est vt denotetur per notã conclusionis vnam inferri ex altero, at vero vt sit bona secundum materiam requiritur vt reipsa referatur. Et vt consequens necessario pendeat ab antecedente.

Ob. Vna species eiusdem generis non prędicatur de altera, sed exemplum est inductio & Enthymema syllogismus vt inquit Arist. *l.1. Demonstra. cap.1.* ergo membra confunduntur & mala est diuisio.

Resp. Syllogismus duplex est
1 Perfectus, ex tribus cõstans propositionibus & talis non est enthymema.
2 Diminutus, ex duabus conflatus & talis ibi dicitur enthymema.

Inductio item duplex est
1 Consumata, quę est processus ab omnibus singularibus ad ipsum vniuersale.
2 Inchoata, quæ est ab vno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid singulare, & huiusmodi inductio exemplum est.

Ob. Omnes species argumentationis ad dialecticam spectant, sed solum inductio & syllogismus ad Dialecticum spectant affirmante

Aristotele

Aristotele allegato loco: Enthymema vero & exemplum ad oratores, ergo Enthymema & exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in exemplo & Enthymemate. 1. Doctrina. 2. Et vsus.

1. Doctrina & modus docendi præcepta quibus sunt formanda & sic pertinent solum ad dialecticam.

2. Vsus & praxis & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem: nõ enim docet orator quomodo fabricanda sunt, sed à dialectica fabricatis vtetur.

Ob. Omne genus convenit æqualiter suis speciebus non vni magis quã alteri, sed argumentatio illis convenit inæqualiter, vt magis syllogismis quam cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergo.

R. Argumentatio consideratur quoad
- 1 Essentiam, quæ definitione explicatur sic æq; conuenit vniuersis.
- Effectum, & actum probandi & faciendi fidem sic maxime syllogismo inde inductioni. Deinceps enthymemate, postremo exemplo.

De Syllogismo.

Ob. Definitio constare debet ex genere propria & differentia vt asserit Arist. *libro 6. Topicorum cap.* 3, at oratio non est proximum syllogismi genus sed argumentatio, ergo male definitur. *R.* Con-

R. Conueniens id est, necessarium non est vt docet Atist. eodem in loco.

Nam duo spectantur in definitionis constructione nempe

1 Modus, qui est ex genere & differentia.

2 Finis, qui est euidentia rei definitę, in modo, ergo artem respicimus, in fine cognitionem, quamuis ergo ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remota, vbi ipsum est notius.

Ob. Si in syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex prę̃missis, tum vnus syllogismus necessarius est & demonstratiuus, nullus autem topicus, at id falsum est: ergo.

R. Duplex intelligitur necessitas in syllogismo

1 Consequentiæ, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

2 Veritatis quoad ipsas propositiones & hæc est solum in demonstratiua. Prior necessitas est hypothetica quia concessa premissarū̃ veritate necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiua, posterior demonstratiuo propria, prior omniū̃ communis.

Ob. In qualibet propositione sunt duo termini,

mini, sed tres sunt propositiones in syllogismo ergo sunt sex termini & non solum tres.

R. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo, sunt ergo tres solum diuersi in specie, licet sex sunt quoad numerum.

Ob. Omnis terminus est quiddam extremũ, at medium non est extremum, ergo nullus est medius terminus.

R. Medius terminus consideratur respectu
1 Præmissarũ, quas semper aliqua ex parte terminat & sic est extremum.
2 Extremitatum, quas vnit & coniungit & sic est medium.

Ob. Syllogismus constat ex duabus tantum propositionibus vt affirmat Arist. *libro* 1. *Demonst. cap.* 3. ergo non constat ex tribus.

R. Constat ex duabus tantum propositionibus, verum est, præmissis, & eas Arist. intelligit.

Nam duplex est modus propositionum in syllogismo inter se habent.
1 Actiue, quæ scil. ab alias inferunt vt præmissæ, & tales duæ solum sunt in syllogismo.
2 Passiuæ, quæ scil. ab alijs inferuntur, vt conclusio & talis in syllogismo vnica.

Ob. Dispositio est actio, & disponere est agere, at figura non est actio, ergo non est medij termini dispositio.

R. Dis-

R. Dispositio capitur bifariam nempe.
1 Pro actu disponendi & sic est actio.
2 Pro modo et ordine disponendi & sic non est actio & sic sumitur à sophista.

Ob. Id quod prædicatur de vtrisq; extremitatibus, est super vtrasque extremitates: id quod subijcitur vtrisque est infra vtrasque: at medium non est supra aut infra extrema, sed inter vtrasque, ergo medium non est prædicatū in secunda figura, & subiectum in tertia.

R. Medium duplex alterū
1 Positione.
2 Coniunctione.

1 Positione, quod s. inter extrema ponitur vt centrum in circulo.

2 Coniunctione, quod vnit & coniungit extrema & tale est medium in secunda & tertia figura, Nam licet sit supra vel intra extrema quoad positionem & prædicationem; est tamen inter extrema quoad coniunctionem quatenus coniungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est vtroque modo medium.

Ob. Impossibile, necesse & modus est vt supra dictum est, at non est ordinatio propositionum in syllogismo quoad quantitatē & qualitatem, ergo modus male definitur.

R. Modus duplex
1 Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit de quā dictum est.

2 Syllogiſmi, qui ſ. in ordinatione propoſitionū conſiſtit & talis hic definitur.

Ob. Sequitur, Socrates eſt corpus. Socrates eſt rationalis, ergo quoddam rationale eſt corpus, ergo ſequitur concluſio ex puris particularibus.

R. Duplex eſt ſyllogiſm' { 1 Expoſitorius & informis. 2 Figuralis & artificioſus.

1 Expoſitorius, & informis qui eſt ille cujus mediū eſt ſingulare ſingulariter acceptum.

2 Figuralis & artificioſus qui ſ. in modum & figuram compingitur. Prior eſſe poteſt ex ſingularibus, hic vero nunquam: itaque quando dico ſyllogiſmum non eſſe ex particularibus intelligo compactum in modo & figura.

Ob. Medium in prima figura includitur in minori termino neceſſario. At minor terminus ingreditur concluſionem, ergo & medium concluſionem ingreditur.

Reſp. Ingreditur quidem per Accidens idque ſecundum rem, ſed non ingreditur per ſe & ſecundum vocem, eo ſ. modo quo ponitur in præmiſſis.

Ob. Sequitur in ſecunda figura, Omne riſibile eſt animal rationale, Omnis homo eſt animal rationale, ergo omnis homo eſt riſibilis, ergo ſequitur concluſio affirmans in ſecunda figura.

Reſp. Conſecutio duplex eſt { 1. Materialis. 2. Formalis.

1 Ma-

1. Materialis quæ est ex rerum cohærentia & talis bona consequentia affirmativa esse potest in secunda figura, vbi omnes termini æquales sunt.

2. Formalis, quæ est ex propositionum dispositione, & quæ est in aliquo istius figuræ modo, & talis solum est negativa in secunda figura.

SECTIO XXVI.

De reductione Syllogismorum.

NOtandum quod modi posteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci possunt.

Considerandæ autem sunt in reductione { 1. Finis & causa. 2. Modus & regulę quibus reductio perficitur. }

1. Causa est imperfectio eorum syllogismorum qui in earum figurarū modis efformātur.

2. Finis & vsus, vt syllogismis, in quibus per se non appareat, concludendi necessitas, fides & evidentia adhibeatur.

Reductio autem est duplex { 1. Per ostensionem. 2. Ad impossibile. }

1. Per ostensionem, quæ est cum aliquis imperfectus syllogismus ad perfectum reduci-

tur per conversionem, alicuius propositionis per eosdem terminos, vt in Cæsare : Nullus homo est immortalis, omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo : Ad Celarent, per simplicem cõversionem maioris: Nullum immortale est homo. Omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo.

2. Ad impossibile quæ est cum ex contradictorio conclusionis, cum aliqua præmissarum infertur contradictorium alterius præmissæ, vt in Baroco : Omne vivens est animatum, aliquis lapis non est animatus, ergo aliquis lapis non est vivens.

Retineatur maior, Omne vivens est animatum, sumatur contradictorium conclusionis, Omnis lapis est vivens & infertur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis est animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primo quod sunt quatuor consonantes, *B. C. D. F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi sunt ad eos modos, qui ab eodem consonante incipiunt, vt Cæsare & Camestres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundo notandum quod & quatuor aliæ consonantes sunt in syllabis, Primo *S.* & hæc denotat propositionem per vocalem præcedentẽ designatam convertendam simpliciter. Tertio *H.* & hæc notat transpositionem præmissarum, vt ex maiori fiat minor. Secundo

do P. & hæc notat eodem modo conversionem per accidens. Quarto *C.* & hæc notat talem modum reducendum per impossibile sumpto contradictorio conclusionis loco præmissæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO XXVII.

De Enthymemate.

Def. ENthymema est syllogismus imperfectus in quo ex vnica propositione infertur conclusio, vt omne animal vivit, ergo omnis homo vivit:

Notandum quod syllogismus formaliter perfectus ex duabus præmissis conclusionem inferrentibus consistit.

Ideoq; cum Enthymema ex vnica præmissa constat, igitur imperfectus quoad materialem, s. aut formalem perfectionem syllogismi esse dicitur: est tamen perfectus virtualiter, quatenus per vnam præmissam explicatam, alteram in mente habet intellectam vnde æq; firmum probandi robur habet atq; syllogismus.

Syllogismus dicitur imperfectus biformiter & quoad { 1. Evidentiam probationis. 2. Firmitatem probationis. }

Quoad evidentiam probationis & sic Enthymema imperfectus syllogismus, vere dicitur cum altera præmissa careat ex qua infertur conclusio.

Quoad firmitatem probationis: & sic Enthymema imperfectus non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quam syllogismus.

Reductio ad syllogismum.

Reducitur autem enthymema ad syllogismum per oppositionem præmissæ intellectæ, quomodo autem reducatur intelligitur cum cognoscamus quæ præmissa deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis, nam si maior terminus semel solum sumatur, deficit maior propositio; si autem semel minor, ea deficit: prædicatum autem conclusionis, maior terminus; subiectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente, & medio formanda propositio est, quæ adiecta prioribus consumatum syllogismum facit, *V. G.* Omne animal currit, ergo omnis homo currit: Maior terminus currit, ibi bis ponitur, ergo maior propositio non deficit sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantum recensetur. Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda est, omnis homo est animal, & perfectus evadit syllogismus.

Ob. Enthymema est syllogismus. Sunt diversæ species argumentationis, ergo syllogismus non prædicatur de Enthymemate & consequenter male definitur.

Resp. Enthymema & syllogismus explicatus & perfectus sunt diversæ species: Enthymema

mema autem est syllogismus imperfectus & implicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora, sed syllogismus nō est prior Enthymemate, quia species eiusdem generis sunt simul natura, affirmante Arist: *in postpraedicamentis in cap. de modis simul:* ergo enthymema non reducitur ad syllogismum.

Resp. Prius bifariam dicitur.

1. Origine, vel constitutione, sic enthymema & syllogismus simul sunt, vt omnes species eiusdem generis.

2. Perfectione, & sic syllogismus est prior enthymemate & perfectior, & sic reducitur enthymema ad syllogismum.

SECTIO XXVIII.

De Inductione.

Def. INductio est argumentatio procedens á singularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale: vt, Socrates est rationalis, Plato est rationalis, & sic de cæteris: ergo omnis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione quam duæ sequuntur differentiæ.

1. Prior (procedens á singularibus) per

eam enim à syllogismo & enthymemate discernitur, quæ procedunt ab vniuersalibus ad vniuersalia vel ad singularia : (à singularibus s. sufficienter enumeratis) i. omnibus simul collectis in antecedente.

2. Posterior (ad vniuersale) per eam autem discernitur ab exemplo quod ab vno singulari procedit ad aliud, & non ad vniuersale.

Notandum, quod singulare bifariam accipitur.

1. Absolute, pro indiuiduo, vt Socrate, Virgilio.

2. Cõmparate, pro minus vniuersali, s. pro inferiori respectu alicuius superioris, quomodo species alicuius generis possunt dici eius singularia, vt homo, & brutum animalis, & hoc modo sumitur singulare in definitione inductionis.

Notandum item, quod vniuersale capitur

1. Indefinitè, vt in hac, homo spirat.

2. Vniuersaliter, vt in hac, omnis homo spirat, & hoc modo intelligitur fieri progressum ad vniuersale in inductione.

Ob. Argumentatio omnis est motus intellectus, & per consequens inductio : sed intellectus non procedit ex singularibus cum non cognoscat singularia, cum proprium obiectum intellectus sit vniuersale, vt singulare sensus.

1. *phy.*

1 *phy.cap.*3. ergo inductio non est a singularibus.

Resp. Intellectus consideratur vel
1. Per se, & sic solum vniuersalia cognoscit.
2. Quatenus vnitur cum sensu, & sic cognoscit singularia.

Ob. In omni argumentatione antecedens debet esse notius consequente : at singulare non est notius suo vniuersali, sed è contra, vt *Arist.* 1 *phy cap.*1. docet : ergo non procedit à singularibus.

Resp. Vniuersale, quoad naturam ; singulare, quoad nos, notius est.

Notitia duplex :
1. Apprehensiua, qua aliquid quouis modo intelligitur : sic singulare nobis notius quàm vniuersale.
2. Demonstratiua, qua aliquid perfecte cognoscitur : sic vniuersale nobis notius singularibus.

Ob. In hoc argumento à singularibus ad vniuersalia proceditur : Socrates currit, Plato currit, & sic de cæteris omnibus hominibus : ergo omnis asinus currit : tamen ibi non est bona consequentia.

Resp. Inductio est in qua arguitur a singularibus non ad quoduis vniuersale, sed eorum singularium quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO

SECTIO XXIX.

De exemplo.

Def. EXemplum est argumentatio in qua ex vno aut quibusdam singularibus alterî probatur vi alicuius similitudinis in ipsis existentis: vt, Socrates est rationalis, & Plato est rationalis, ergo Nichomachus est rationalis.

In qua definitione partes obseruantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in qua ex vno aut quibusdam singularibus) nempe in antecedente positis, quę adijcitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab vniuersalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) i. in consequente inducitur, quæ differentia adijcitur vt discernatur ab inductione, in qua à singularibus collectis arguitur ad vniuersale.

Tertia pars definitionis (vi alicuius similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit vnde vis probationis procedit in exemplo, nimirum propter similitudinem ipsorum singularium quorum alterum infert, alterum infertur ad se inuicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplici facta mutatione, altera in antecedente, in qua perfectam oportet esse

nume-

numerationem ſingularium; altera in conſequente, in qua ſingulare oportet mutari in vniuerſale.

Ob. Vnum ſingulare alteri ſimile, non eſt notius altero, ſed omnis argumentatio procedit à magis noto ad minus notum, ergo exemplum non eſt argumentatio.

Reſp Singularia conſiderantur dupliciter, nempe
1. Quoad rem ipſam & materiam, & ſic vnum ſingulare non eſt notius altero.
2. Quoad nos, & ſic vnum ſingulare notius altero eſſe poteſt, & ſic aliud probare poteſt.

Ob. Quod rem ſolum illuſtrat, id non probat: ſed exemplum ſolum illuſtrat, vt omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per conſequens non oſtendit vnum ſingulare ex altero.

Reſp. Exemplum ſpectatur vel
1. Sub generali ratione argumentationis quatenus quædam argumentatio eſt, & ſic probat.
2. Sub particulari, ratione exempli quatenus exemplū eſt, & ſic illuſtrat, probat igitur ratione illationis, illuſtrat ratione ſimilitudinis.

Exempla

Exempla sunt duplicis ordinis: alia enim adhibita sunt

1. Ad præcepta intelligenda, & ea solum illustrant.

2. Ad conclusiones inferendas, & ea proculdubio probant, maxima autem pars dialecticorum diuersa hæc exemplorum genera confundentes ex ignorantia, omnia exempla illustrare solummodo, non probare existimant. Hinc clamant, sed falsò, sed imperite, sine veritate, sine arte. Qui tamen error à communi ore omnium, & aures affecit falso sono, & infecit animos falso sensu. Tantum est aliena lingua nostræ menti præiudicium.

FINIS.